Π Ν Ο Η

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛΟ 2 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α'.

25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1928

Ἀνάγκη γιὰ φῶς ἡ ἐντολὴ τῆς ζωῆς.... (Henrik Ibsen)

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

Ὅταν ὁ Χρόνος φέρνῃ τὰ θλιβερὰ του δῶρα
τὸ φῶς θαμπὸ στὰ μάτια, τὴ στάχτη στὰ μαλλιὰ,
ὁ νοῦς μας ἀρμενίζει στῆς φαντασίας τὴ χώρα
μ' ἕνα καράβι πόχει τὲς θύμησες πανιὰ.

Τὰ ρόδιν' ἀκρογιάλια τῆς νιότης χαιρετοῦμε,
τ' ἀέρι μόσκους φέρνει στὴν ἄρρωστη καρδιὰ.
Πουλιὰ παραδεισένια τὰ χρόνια μας νὰ ἰδοῦμε
κάτου ἀπ' οὐράνια τόξα, σὲ ὁλάνθιστα κλαδιὰ.

Στὴν ἀμμουδιὰ προβαίνουν κισσοστεφανωμένες
μὲς σὲ γαλάζιους πέπλους οἱ πλάνες ὀμορφιὲς,
φωτίζει τὸ φεγγάρι μορφὲς ἀγαπημένες
σάμπως βγαλμένες μέσ' ἀπὸ κάδρα ζωγραφιὲς.

Στὶς φυλλωσιὲς τρεμίζουν τῶν οὐρανῶν μας τ' ἄστρα
σὰ γιὰ νὰ γείνουν νίκης στεφάνια φωτεινὰ,
κ' ἡ Φαντασία ποὺ παίζει μὲ μᾶς ἡ ἀναγελάστρα
τὰ ἔπαθλά σου δείχνει, ζωὴ, πιὸ κοντινά....

Καὶ τὸ καράβι πάει, καὶ τὸ φεγγάρι πέφτει,
καὶ μᾶς κυκλώνει τώρα προδοτικὴ ἡ νυχτιὰ,
ἡ ἀλήθεια σπάει κομμάτια τὸ μαγικὸ καθρέφτη,
τῆς δυστυχίας σφυρίζουν τριγύρω τὰ στοιχειὰ.

Στὴ θάλασσα ποὺ πᾶμε τὴ στοιχειωμένη—ὤ, φρίκη!
σὲ φέρετρ' ἀρμενίζουν κοντὰ μας οἱ νεκροὶ,
ὅλ' οἱ νεκροὶ μας πόθοι, ποὺ, ἀντὶς λουλούδια, φύκη
τοὺς βάλανε τριγύρω οἱ ἀγλύκαντοι καιροὶ.

Κ' εἶν' ὅλοι ὡραῖοι οἱ Χριστοὶ μας· μαρτυρικὰ κρατοῦνε
τοῦ κύματος τὴν πίκρα στὰ χείλη τὰ χλωμὰ,
μαζὶ μας ταξειδεύουν, μαζὶ μας καὶ θὰ μποῦνε
στὴν πεπρωμένη εἰρήνη, σὲ αἰώνια ἀπανεμιὰ.

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗΣ

ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

Μέσα στὴ βροχὴ
ποὺ θλιβαντηχεῖ
στὸ παράθυρό μου
μιὰ παλιὰ φωνὴ
βγαίνει καὶ θρηνεῖ
στὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου.

Τὸ βραχνὸ βιολὶ
κλαίει στὸν πιὸ πολύ
σπαραγμένο τόνο
μιὰ ζωὴ ποὺ πάει...
μιὰ καρδιὰ ποὺ σπάει
στὸ βαθὺ τὸν πόνο.

Φύλλο ἀχνό, ξερὸ
μέσα στὸ νερὸ
στὸ βαρὺ χειμῶνα!
σὲ μιὰ ἀπαντοχὴ
λιώνει μου ἡ ψυχὴ
σὰ θολὴ σταγόνα.

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

Ο ΓΕΡΟΣ

Τώρα ποὺ μεγάλωσα, ἀναρωτιέμαι καμμιὰ φορὰ γιατὶ τάχα νὰ τρομάζουνε τὰ μικρὰ παιδιὰ μὲ τοὺς «γέρους» καὶ γιατὶ ὅταν εἶνε ἄταχτα νὰ τ' ἀπειλοῦν πῶς θἄρθῃ κάποιος γέρος νὰ τὰ πάρῃ, γιὰ νὰ ἡσυχάσουνε. Βρίσκω πῶς εἶνε κάμποσο ἄδικο νὰ σπέρνουν τὴ δυσπιστία καὶ τὴ διχόνοια ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἡλικίες τόσο συγγενικὲς καὶ ποὺ καταλαβαίνονται καλύτερα ἀναμεταξύ τους ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες.

Μὰ ἂν τὰ σκέπτομαι τώρα αὐτά, δὲν εἶχα βέβαια τὴν ἴδια γνώμη κι' ἐγὼ σὰν ἤμουν παιδί. Γιατὶ τότε, ἐγὼ ἴσως περισσότερο ἀπὸ ἄλλους πολλοὺς συνομηλίκους μου, φοβόμουνα τοὺς γέρους καὶ τίποτα δὲν μὲ τρόμαζε τόσο, ὅσο ἡ σκέψη μέσα σ' ἕνα σκοτεινὸ δωμάτιο, ἢ σ' ἕνα μοναχικὸ μέρος, πῶς ὁ «γέρος» ἦταν στὰ ἴχνη μου.

Καθόμασταν τότε ἀκόμη, θυμοῦμαι, σὲ μιὰν ἥσυχη καὶ ὥμορφη γειτονιά, στὸ σπίτι ποὺ εἶχα γεννηθεῖ. Τώρα πιὰ δὲν ὑφίσταται κεῖνο γιατὶ ὁ καινούργιος νοικοκύρης του τὸ γκρέμισε καὶ στὴ θέση του ἔχτισε ἕνα ψηλὸ καρνάβαλο ἀπὸ μπετὸν ἀρμέ. Τότε ὅμως ἦταν ἕνα λευκὸ δίπατο σπιτάκι, μὲ εὐχάριστα κι' ἀερᾶτα δωμάτια κι' ἕνα μικρὸ κηπάκι πλάϊ του εἶδος αὐλῆς μὲ δεντράκια, ποὺ τὸ νοστίμιζε ἐξαιρετικά.

Ὁ δρόμος μας ἦταν ἀρκετὰ πλατὺς ὅσο καὶ παράδοξος, στὰ σπίτια του. Ἔτσι ἡ μιὰ πλευρὰ ὅπου βρισκόταν καὶ τὸ δικό μας ἀπετελεῖτο ὅλο ἀπὸ καλὰ δίπατα σπίτια, καινούργια κατὰ τὸ πλεῖστο τότε, ἐνῶ στὴν ἄλλη, ἀπέναντι στριμωγνόντουσαν ἄπειρα μικρὰ καὶ χαμηλὰ σπιτάκια, παληά, φτωχικά, μὲ αὐλὲς κοινὲς ποὺ ὅλη μέρα ἀντηχοῦσαν ἀπὸ τὰ κλάμματα τῶν μωρῶν καὶ τὶς στριγγλιὲς τῶν γυναικῶν. Σ' αὐτὰ ὅλα τὰ ἰσόγεια ἕνα μονάχα ἦταν δίπατο, ἂν καὶ ὄχι λιγώτερο ἀθλιο ἀπὸ τ' ἄλλα. Κι' αὐτὸ ἦταν τὸ ἀκριβῶς ἀπέναντί μας. ἀντίκρυ στὴν κάμαρά μου μάλιστα, ἕνα στενὸ καὶ ἄθλιο ριμάδι, μὲ παράθυρα πράσινα καὶ μιὰν ὄψη πολύχρωμη καὶ ξεφτισμένη σὰν πρόσωπο γρηᾶς θεατρίνας. Ἐκεῖ, στὸ ἐπάνω πάτωμα, γιατὶ τὸ κάτω ἦταν μαγαζί, ψιλικατζίδικο, καθόταν ἕνας γέρος.

Τὸν γερο—Λαμπίκη τὸν ἐγνώρισα μαζὶ μὲ τὴ ζωή. Τὸν «ἐγνώρισα» εἶνε ἕνας λόγος, γιατὶ ποτὲ μου δὲν τοῦ μίλησα καὶ ἴσως καὶ αὐτὸ νὰ ἦταν μιὰ αἰτία τῆς ἀντιπάθειας ποὺ τοῦ ἔτρεφα τότε. Τὰ μικρὰ παιδιὰ πάντα ὑποψιάζονται τοὺς ἀνθρώπους ποὺ δὲν τοὺς μιλοῦνε. Ἐγώ, τὸν ἔβλεπα μόνο, τὸ γερο-Λαμπίκη—ἔτσι εἶχα ἀκούσει νὰ τὸν λένε στὸ σπίτι μου—τὸν ἔβλεπα κι' αὐτὸ ἀρκοῦσε νὰ μοῦ λύνει τὰ γόνατα γιὰ πολλὰ χρόνια. Τὸν ἔβλεπα ἄλλωστε ἡμέρα καὶ νύχτα, ξύπνιος καὶ κοιμισμένος, στὴ φαντασία μου καὶ τὰ ὄνειρά μου Καὶ—θὰ τὸ πιστέψτε ;—Ἀκόμη σήμερα τὸν βλέπω καμμιὰ φορὰ.

Καθόταν μόνος του στὸ σπίτι ἐκεῖνο ποὺ

εἶχε δυὸ δωμάτια στὸ δρόμο καὶ δυὸ παράθυρα στὴν πρόσοψη. Στὸ ἕνα ὅμως μονάχα ἔμενε ὁ γερο-Λαμπίκης. Τὸ ἄλλο παράθυρο ἤτανε πάντοτε κλειστό. Ἀπ' ἐκεῖ συνεπέρανα — ἢ ἄκουσα νὰ συμπεραίνουν—πῶς καὶ τὸ ἀντίστοιχο δωμάτιο θὰ ἔμενε κλεισμένο πάντα, ἄγνωστο γιατί.

Ἦταν ἕνας κοντὸς γεράκος, μὲ μαδημένο κεφάλι, καὶ ἕνα ἀγριωπὸ μουστάκι κιτρινωπό· Σήμερα ποὺ τὸν θυμοῦμαι, βρίσκω πῶς ἡ ὄψη του δὲν εἶχε τίποτα νο τρομαχτικὸ οὔτε τὸ ἐξαιρετικό. Τότε ὅμως, τὰ μάγουλά του τὰ πλαδαρὰ καὶ ποὺ ἔτρεμαν, μοῦ προκαλοῦσαν ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ποὺ γνώρισα ποτέ μου τρόμους. Τὰ ἔβλεπα στὸν ὕπνο μου νὰ κουνιῶνται, στὸ ξύπνιο μου τά ἀναγνώριζα σὲ διάφορα ἄλλα πράγματα καὶ ἴσως σ' αὐτὸ νὰ εἶχε συντελέσει καμμιὰ, στ' ἀστεῖα βέβαια, παρόμοια ὑπόδειξη τῆς μητέρας μου. «Κοιτάχτε.., σὰν τὰ μάγουλα τοῦ γερο Λαμπίκη!..» Ἐγὼ ὅμως τὸ εἶχα πάρει πολὺ στὰ σοβαρά. Κι' οὔτε οἱ δράκοι τῶν παραμυθιῶν τῆς γιαγιᾶς,οὔτε τὰ τελώνια τῶν παιδικῶν μου βιβλίων μὲ τρόμαζαν τόσο ὅσο τοῦ γερο-Λαμπίκη τὰ μάγουλα. Τὰ μάτια του, τὰ μικρὰ καὶ λαμπερά, ἀληθινὰ ἀγριωπά αὐτά, μὲ τρόμαζαν ἄλλο τόσο.

Ἐκεῖνο ποὺ θυμοῦμαι καλὰ, εἶνε πῶς τὴν ἱστορία του τὴν ἔμαθα πολὺ ἀργότερα, κι' αὐτὸ ἀπὸ μία «θεία» μακρυνὴ συγγένισσα τοῦ πατέρα μου. Ὡς τότε δὲν ἐσκεπτόμουν πῶς μποροῦσε κι' αὐτὸς νὰ ἔχῃ μιὰν ὁποιαδήποτε ζωὴ σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Περιοριζόμουν νὰ κάθουμαι στὸ παράθυρό μου—ποὺ ἔφτανε τότε μόλις στὸ σαγόνι μου—καὶ νὰ κοιτάζω γιὰ ὧρες, σιωπηλά, τὸ ἀνοιχτὸ καὶ τὸ ἄλλο, τὸ κλειστὸ δικό του παράθυρο. Συχνὰ τὸν ἔβλεπα νὰ σηκώνεται τὸ πρωΐ, μὲ τὸ νυχτικὸ καὶ νὰ περνάει πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια. Ἄλλοτε, σὰν ἔβρεχε, ἐρχόταν νὰ στηρίξῃ τὸ κίτρινο μοῦτρο του γιὰ λίγες στιγμὲς στὸ τζάμι. Αὐτὰ στὰ πρῶτα χρόνια θαρρῶ. Γιατὶ ἀργότερα ξέπεσε τόσο ποὺ σχεδὸν ἀποκτηνώθηκε καὶ πιὰ μόλις καὶ μετὰ δίας περπατοῦσε γιὰ νὰ κάνῃ τὸν σπάνιο περίπατό του, ὡς τὴν παρακάτω γειτονιά. Καὶ σπίτι του δὲν πολυκουνιώταν. Ὧρες ἔμενε καθηλωμένος στὴν πολυθρόνα του, κοιτάζοντας ἐπίμονα ἕνα σημεῖο. Μιὰ γυναῖκα γρηὰ ἐρχόταν λίγες ὧρες καὶ τοῦ καθάριζε. Αὐτὸς ἀγόραζε ἀπὸ τὸ μπακάλικο πρόχειρα φαγητά, ἐλιές, χαλβᾶ ποὺ ἔβαζε στὸ χαρτὶ κι' ἐρχόταν σπίτι του νὰ φάῃ. Ἦταν φτωχός.

Κι' ἐγώ, ἐκοίταζα. Τὸν ἔβλεπα μὲ χείλη βουβὰ ἀπὸ τὸ φόβο νὰ περνάει στὸ δρόμο, χτυπώντας τὸ πεζοδρόμιο μὲ τὸ χοντρό του ροζιάρικο ραβδί. Εἶχε ἕνα παράξενο, ἀλήθεια, τρόπο νὰ περπατάει, ποὺ σήμερα πιὰ, σὰν τὸν θυμοῦμαι, μὲ κάνει νὰ γελῶ. Χτυποῦσε τὸ ραβδὶ δυνατά—ποὺ εἶχε καὶ σιδερένια μύτη—καὶ σὲ κάθε κτῦπο κουνοῦσε καὶ τὸ κεφάλι σὰ νὰ τὸ τράνταζε μὲ πεῖσμα. Καὶ τὰ μάγουλά του κουνιώντουσαν!.. Φοβερὴ γιὰ μένα εἰκόνα.

Μιὰ μέρα λοιπὸν εἶχε ἔρθει ἡ θεία, γιὰ πρώτη φορὰ στὸ σπίτι μας ταξειδιώτισσα ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὅπου ἔμενε ἀπὸ κάμποσα χρόνια. Ἔτσι, ἕνα βράδυ, ἄκουσα κατὰ σύμπτωση νὰ λένε γιὰ τὸν γέρο-Λαμπίκη.

— Ἀ, ζεῖ ἀκόμη ; ρώτησε ἀδιάφορα ἡ θεία μου.

— Ζεῖ καὶ βασιλεύει, γέλασε ἡ μητέρα.

— Σιδερένιο κόκκαλο! Αὐτός, παιδί μου, θὰ κοντεύει τὰ ἐννενῆντα. Ἤμουνα κοριτσάκι σὰν ἐπαντρεύτηκε. Καθόταν τότε στὴ γειτονιά μας. Καὶ εἶχε καὶ τὸ μεγάλο ἐμπορικὸ στὴν πλατεῖα, ἀπέναντι στὸ μακαρίτη τὸν ἄντρα μου

Ἡ θεία μου ἀναστέναξε.

— Τὰ πλήρωσε ὅμως, εἶπε ἡ μητέρα μου.

— Ναί· καὶ τοῦ ἄντρα μου τὴν ἀδικία. Τοῦ τὄκλεισε τοῦ συχωρεμένου τοῦ Γιάννη μου τὸ μαγαζὶ μὲ τὶς τοκογλυφίες καὶ στὸ τέλος μὲ τὰ δικαστήρια. Μὰ ἕνα μῆνα μετὰ ἔπιασε τὴ φωτιὰ τὸ δικό του. Καὶ δὲν ἔμεινε τίποτα. Ὅλα καήκαν.

— Ὅλα...

— Καὶ τὸ ἕνα του παιδί. Κατὰ σύμπτωση εἶχε κλειδωθεῖ στὸ πισομάγαζο... Δὲν τοῦμεινε τίποτα. Ἡ ἀσφάλεια εἶχε λήξει δυὸ ἡμέρες πρὶν καὶ ἀμέλησε νὰ τὴν ἀνανεώσῃ. Ὁ Θεὸς τὰ βλέπει ὅλα... Καὶ δικάζει.

Ἡ μητέρα μου ἀναστέναξε.

— ...Κι' ἡ ἄλλη του κόρη πέθανε, θαρρῶ, φθισική.

— Ναί· κι' ὁ γυιός του ὁ μικρὸς στὸν πόλεμο. Ἡ γυναῖκα του πόσα χρόνια πάει πεθαμένη ;

— Μά... τοὐλάχιστον τριάντα. Λένε πῶς τὴν ἀγαποῦσε παράφορα. Ἀπὸ τὸ θάνατό της τὰ ἔχασε...

— Ἀκόμη τὴν κλαίει, εἶπε ἡ μητέρα.

Τότε, στὸ μυαλό μου ἔγεινε φῶς. Θυμήθηκα ξαφνικὰ τὰ παράξενα νυχτερινά μου ἀκούσματα. Γιατὶ ξέχασα νὰ σᾶς πῶ πῶς τὶς νύχτες ἰδίως τοῦ χειμῶνα, ὅταν ἔβρεχε ποτάμια καὶ φυσοῦσε ὁ βορριᾶς, μέσα στὸ πανδαιμόνιο τῆς φύσης, μιὰ φωνὴ ὑψωνότανε, μιὰ ψιλὴ καὶ πένθιμη φωνὴ ποὺ ἔμοιαζε μιὰ νότα τοῦ ἀνέμου καὶ ποὺ μοιρολογοῦσε ἀπαίσια. Τότε ἔλεγαν: νὰ ὁ γερο-Λαμπίκης ποὺ κλαίει. Τὸ ἤξερα αὐτὸ ἐγὼ καὶ ἔτρεμα, ἔτρεμα σύγκορμος κάτω ἀπὸ τὰ στρώματά μου. Τὸν ἐφανταζόμουν ἀγριεμένο, μὲ ὄψη τρελλή, τὶς τρίχες ἀνορθωμένες, νὰ πέρνει τὴν ὄψη βρυκόλακα, στὸ πυκνὸ σκοτάδι τῆς νύχτας.

Ἡ μητέρα μου εἶπε :

— Εἶχε κι' ἄλλη μιὰ κόρη, θαρρῶ...

Ἡ θεία κούνησε το κεφάλι της.

— Αὐτή..., καὶ ἔσκυψε συνεχίζοντας στ' αὐτί της.

Ἐδῶ οἱ ἀναμνήσεις μου συγχίζονται καὶ δὲν θυμοῦμαι ἂν κάποια σκηνὴ ποὺ εἶδα ἔγεινε πρὶν ἢ μετὰ τὴν φοβερὴ ἐπιδημία ποὺ ἔπεσε στὴν πόλη μας κι' ἐξολόθρεψε κόσμο καὶ κοσμάκη. Τότε ἦταν ποὺ πέθανε καὶ ὁ καλύτερος φίλος μου τῶν παιδιάτικων χρόνων, ἕνα ὤμορφο ἀγόρι, ξανθό, ποὺ καθόταν λίγο πιὸ κάτω ἀπὸ μᾶς καὶ ἦταν συμμαθητής μου. Ὁ γερο-Λαμπίκης τότε εἶχε ἀρχίσει νὰ ξεπέφτει καὶ ἡ λάμψη τῶν ματιῶν του - ἴσως καὶ γιατὶ μεγάλωνα καὶ λιγότερο φοβόμουν—ἔσβυνε. Ἄρχιζε νὰ παραλύῃ.

Μιὰ μέρα λοιπὸν ἕνα ἀμαξάκι εἰσέβαλε στὸ δρόμο μας τὸν ἥσυχο καὶ ἦρθε νὰ σταθῇ μπροστὰ στὴν πόρτα τοῦ ἀντικρυνοῦ σπιτιοῦ. Ἤμουνα στὸ παράθυρο καὶ εἶδα μιὰ νεαρὴ κυρία, ντυμένη ἐπιδεικτικά, νὰ πηδάῃ στὸ πεζοδρόμιο καὶ νὰ χτυπάῃ τὸ μάνταλο τῆς πόρτας τοῦ γερο-Λαμπίκη.

Ὕστερ' ἀπὸ ὥρα, ἡ γρηὰ ποὺ τὸν ἐσιγύριζε ἦρθε καὶ ἄνοιξε, λίγο, δύσπιστα. Μιὰ συνδιάλεξη ἄρχισε ἀναμεταξὺ στὴ νέα καὶ τὴ γρηὰ καὶ τέλος ἐκείνη ὑποχώρησε καὶ ἄφησε τὴν ξένη νὰ μπῇ μέσα. Τὸ παράθυρο τοῦ γερο-Λαμπίκη ἦταν ἀνοιχτό. Εἶδα τὴν ὤμορφη κυρία—ἦταν νέα πολὺ—νὰ μπαίνῃ στὸ δωμάτιο καὶ νὰ ρίχνῃ μιὰ ματιὰ πρὸς τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο, σὰν σὲ μένα. Παρετήρησα πὼς τὰ μάτια της, τὰ χείλη της ἦσαν πολὺ ζωηρὰ βαμμένα.

...Φαινόταν χαρούμενη καὶ πεταχτή. Ὁ γερο-Λαμπίκης καθόταν ἀκίνητος, μὲ τὸ πουκάμισο, στὴν ἄκρη τοῦ κρεββατιοῦ του. Δὲν τὴν ἐκοίταζε κάν. Ἐκείνη ὥρμησε, τὸν ἀγκάλιασε, τὸν ἐφίλησε καὶ ὕστερα ἄρχισε νὰ στριφογυρίζῃ στὸ δωμάτιο, εὐκίνητη, λυγίζοντας τὸ κορμὶ καὶ μιλώντας μὲ κέφι. Ἔμοιαζε νὰ ἔχῃ χρόνια νὰ τὸν ἰδῇ.

Ἀργότερα τὴν ἔχασα ἀπὸ τὰ μάτια μου. Ὁ ἥλιος ἔγερνε καὶ φώτιζε τὸ δρόμο μὲ χρυσὲς καὶ ρόδινες ἀχτίνες. Ξαφνικά, ἡ γυναῖκα ξαναφάνηκε στὸ δωμάτιο, ἐπῆγε στὸ γέρο, ἀφοῦ ἔρριξε κατὰ μένα μιὰ ματιά, τὸν ἐφίλησε σταυρωτά, σὰν καὶ πρίν, ἐσιάχτικε, ἔβαλε χρῶμα στὰ χείλη της καὶ πούντρα στὰ μάγουλά της καὶ βγῆκε ζωηρά, ὅπως εἶχε ἔρθει. Ἐκεῖνος δὲν εἶχε εἰπῇ λέξη, δὲν ἐσάλεψε.

Τὴν εἶδα ν' ἀνεβαίνῃ στ' ἁμάξι, νὰ βάζῃ τόνα πόδι πάνω στ' ἄλλο καὶ νὰ φεύγῃ. Ὅτε τὴν ξανάειδα πιά. Ἀργότερα, σὰν τὸ ξαναθυμήθηκα, σκέφθηκα πὼς θὰ ἦταν ἡ κόρη του ποὺ εἶχε ἐπιζήσει.

Τὸ ἴδιο βράδυ, μόλις ἐκείνη ἔφυγε, ὁ γερο-Λαμπίκης ἐμπῆκε στὴν κλειστὴ κάμαρά του. Εἶδα τὸ φῶς τοῦ κεριοῦ νὰ τρεμοπαίζῃ στὶς γρίλλιες της...

Μιὰ μέρα, διαδόθηκε πὼς ὁ γερο-Λαμπίκης εἶχε ἀποπειραθεῖ ν' αὐτοκτονήσῃ! Ἡ γυναῖκα τὸν εἶχε βρεῖ τὸ πρωΐ πεσμένον στὸ πάτωμα μ' ἕνα κουρέλι γύρω στὸ λαιμό. Τὸ ἄλλο μισὸ κρεμότανε στὴ λάμπα τοῦ ταβανιοῦ. Ἦταν ἀναίσθητος.

Ὁ γιατρὸς ποὺ ἦρθε εἶπε πὼς εἶχε μονάχα λιποθυμήσει. Φαίνεται πὼς τὸ κουρέλι ποὺ εἶχε χρησιμοποιήσει γιὰ σκοινὶ κόπηκε ἀμέσως. Ὁ γέρος ἔγεινε γρήγορα καλὰ μὰ ἄργησε πολὺ νὰ φανῇ στὴ γειτονιά. Ὁ ψιλικατζῆς καὶ ὁ κουρέας, κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά του γελούσαν καθημερινὰ γιὰ τὴν περιπέτεια. Τὸν ἔλεγαν πὼς ἦταν ἐρωτευμένος.

Ἦταν τὴν ἐποχὴ ποὺ ἄρχισα νὰ παύω νὰ τὸν φοβᾶμαι. Μὰ ἀκριβῶς τότε, ἄρχισα νὰ τὸν μισῶ. Ἡ ἐπιδημία εἶχε πέσει στὴν πόλη μας καὶ τὴν προηγούμενη βραδειὰ ὁ φίλος μου εἶχε πεθάνει.

Τὸ πρωΐ γινόταν ἡ κηδεία του. Ἐμένα θέλησαν νὰ μ' ἐμποδίσουνε νὰ ἰδῶ καὶ μ' ἔστειλαν στὰ ξαδέρφια μου νὰ παίξω. Μὰ ἐγὼ ποὺ ἤξερα πὼς θὰ περνούσαν μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τὸν φίλο μου, τὄσκασα καί, κρυφά, ἐγύρισα σπίτι. Ἀνέβηκα στὸ δωμάτιό μου καὶ κάθησα στὸ παράθυρο, πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια. Οἱ δικοί μου ἔλειπαν στὸ σπίτι τοῦ νεκροῦ. Ἀπὸ 'κεῖ εἶδα τὴν κηδεία.

Δὲν ξέρω γιατὶ δὲν ἔκλαψα. Τὸν φίλο μου ὡστόσο τὸν ἀγαποῦσα πολύ, μὰ ἤμουνα στὴν ἡλικία ποὺ ἡ ἔκπληξη ἀποτελεῖ τὸ κύριο συναίσθημα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκοίταζα μὲ περιέργεια τὸ πλῆθος, τοὺς παππάδες, τὸ φέρετρο, ὅταν ξάφνου ἀντιλαμβάνομαι τὸν γερο-Λαμπίκη πού, ἀκούοντας φαίνεται τὶς ψαλμωδίες, εἶχε βγεῖ στὸ παράθυρο.

Ἔσκυψε καὶ κοίταξε ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ποὺ περνοῦσε ἡ νεκροφόρα ἀπὸ κάτω. Τὸν εἶδα ποὺ ἀγρίεψε, οἱ τρίχες του κουνήθηκαν, ἀνορθώθηκαν—κοκκίνησε. Καὶ ξαφνικά, βάναυσα, γυρίζει τὴν πλάτη! Ὅλοι σταυροκοπιόντουσαν ἀκουγόντουσαν πνιγμένοι οἱ λυγμοὶ τῆς μητέρας. Αὐτὸς ἔμενε ἀσάλευτος, στρέφοντας πάντοτε τὴ ράχη... Κι' ἔτσι ὡς ποὺ ἐπέρασαν. Ὕστερα στράφηκε, χτύπησε τὰ παντζούρια μὲ δύναμη κι' ἐμπῆκε μέσα.

Ἐθέρησε κόσμο ἡ ἐπιδημία ἐκείνη, γέροντες καὶ παιδιά, καὶ ἄντρες καὶ νέους καὶ γυναῖκες, μὰ μονάχα τὸν γερο-Λαμπίκη ἄφησε ἀπείραγο. Κι' αὐτὸς ἦταν ὁ μόνος ποὺ δὲν ἔκανε κανένα προφυλαχτικό, ὅπως ἔλεγε ἡ δούλα του. Τοὐναντίον, μιὰ μέρα τὸν εἶδανε νὰ πέρνῃ ἀπὸ τὰ σκουπίδια ἕνα ροῦχο ἀρρώστου ποὺ πέθανε ἀπὸ τὴν ἐπιδημία καὶ ποὺ ὕστερα ἡ γρηὰ-δούλα εἶπε πὼς τὸν εἶδε νὰ τὸ φοράῃ.

Ὁ θάνατος τὸν περιφρονοῦσε.

Μὲ τὴν ἡλικία ἔγεινα κι' ἐγὼ διάβολος καὶ τώρα ἀρεσκόμουν νὰ τὸν πειράζω τὸ γερο-Λαμπίκη ὅπως καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς. Τοῦτο, μ' ὅλο ποὺ θαρροῦσα πάντα, ἀθέλητα, πὼς ἐμένα ξεχωριστά, κάποιος δεσμὸς ἀνεξήγητος, στηριγμένος στὶς τόσες ἀναμνήσεις τρόμου, μ' ἔδενε μαζί του. Μάλιστα σκέφθηκα καὶ κάτι καλό: Ἀποφάσισα ν' ἀνακαλύψω τὸ μυστικὸ τῆς κλειστῆς του κάμαρης.

Δὲν ἦταν δύσκολο κι' ὁ ἀντικρυνὸς ψιλικατζῆς, ποὺ ἦταν φίλος μου, πρόθυμα μὲ βόηθησε.

...Μιὰ νύχτα, δανείστηκα τὴ σκάλα τοῦ ταβερνιάρη. Ἐμπῆκα στὸ πισομάγαζο τοῦ ψιλικατζῆ ποὺ μοῦ ἐμπιστεύτηκε τὸ κλειδί του, κι' ἀπὸ κεῖ στὴν αὐλή. Ἐστήριξα τὴ σκάλα στὸν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ κι' ἀνέβηκα ὡς τὸ ἀπὸ μέσα παράθυρο. Ἦταν κλειστὸ καὶ σκοτεινό. Περίμενα ξέροντας πὼς ἦταν ἡ ὥρα ποὺ κάθε βράδυ, ἀναλλοίωτα, ἔβλεπα τὸ φῶς πίσω ἀπὸ τὶς γρίλλιες.

Φάνηκε σὲ λίγο. Ὁμολογῶ πὼς ἀνατρίχιασα.

Ἀπὸ τὶς σαπισμένες γρίλλιες διέκρινα τὸν γερο-Λαμπίκη ποὺ ἐρχόταν μ' ἕνα κερί. Προχώρησε ἀριστερά. Τὸ δωμάτιο ἦταν βαμμένο πράσινο καὶ ἐντελῶς ἄδειο. Στάθηκε καὶ τότε εἶδα μπροστά του κάτι ποὺ δὲν ἐγνώρισα ἀμέσως....

Κρατήθηκα μόλις πάνω στὴν ὥρα ποὺ θᾶπεφτα. Ἐκεῖ, πάνω σὲ δυὸ καρέκλες, ἦταν ἕνα ἀνοιχτὸ φέρετρο. Δεξιὰ κι' ἀριστερὰ δυὸ ὄρθιες λαμπάδες. Ὁ γερο-Λαμπίκης τὶς ἄναψε μὲ τὸ κερί του. Ὕστερα, ἄφισε τὸ κηροπήγιο χάμου, ἔπιασε μὲ τὰ δυὸ χέρια τὸ φέρετρο, ἔγειρε πάνω του καὶ ξαπλώθηκε μέσα, ὅσο μποροῦσε πιὸ καλά....

Ἔκλεισε τὰ μάτια του καὶ σταύρωσε τὰ χέρια.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΙΔΑΝΙΚΟ...

Μὲ φόβο, μὲ λαχτάρα καὶ μὲ χείλη
ποὺ τρέμανε· καὶ τὴ καρδιὰ θλιμένη
ἔχτισα μιὰ ἐκλησιά, τεχνοφιασμένη
μὲ φαντασιᾶς τὴ πλουσιοπλάστρα σμίλη.

Καὶ σὰ σταλάξει, ματωμένο δεῖλι
Πόνος καὶ Λύτη πᾶν' ἀδερφωμένοι
καὶ κλαῖνε, μπρὸς στὸ ἄναφτο καντύλι
στὴν ἐκκλησιά, τὴ τεχνοσμιλεμένη.

Καὶ κλαῖνε Ὤω! τὸ ἄναφτο καντύλι
μὲς τὸ Ἱερό, τοῦ ἔρημου Ἰδανικοῦ μου·
καὶ πέφτει ἡ νύχτα, στὸ πυρένιο δεῖλι

σκοτάδι, στὸ καντύλι τοῦ ἱεροῦ μου.
«Ἀχ! καὶ ν' ἀνάψει τὸ καντύλι...» λέω
Μὰ—κάθε βράδυ, σὰ νυχτώσει, κλαίω.

ΠΑΛΗΟΣ ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ

Καθρέφτη, μόνο ἡ θύρα ἀπ' τὸ ἐρμάρι
σὰ χέρι ἐρωτικὸ σὲ περιδένει·
ἐγέρασες κι' ἔχασες πιὰ τὸ σμάρι
τῆς λάμψης—ποὺ σκορπιέται γερασμένη

Κι' ἡ κόρη, ποὺ μπροστά σου μῶρια χάρη
ὧρες, στεκόταν μυροστολισμένη
κι' ὅλο ποθοῦσε, κᾶτι νὰ σοῦ πάρει
στὶς ἴδιες ὀμμορφιές της λαγγεμένη

Σβύστηκε, πάει... Βαθειὰ βαθειὰ στὸ χῶμα
στὴ νύχτα καὶ στὴ Λήθη πιὰ χαμένη.
Μά, τί ; γιὰ πές! δὲ χάθηκεν ἀκόμα ;

Ἀλλοί μου!—Ὀνειροπόλοι ἐγὼ καὶ σὺ
ρωτᾶμε μὲ λαχτάρα περισσὴ
ἂν ἡ μορφή της κάπου ἀκόμα μένει.

ΒΗΜΑΤΑ

Βήματα βραδυνά, ἀργοπορημένα,
μουντὰ—σὰν ἀπὸ καστανιέτες κοίλες,
ὅπως περνᾶτε ἀργά, ξενυχτισμένα,
μύριες ζωὲς—ψυχὲς ὁ ἀχός σας φίλες.

Νά! τὰ παληά, βαρυὰ βασιλεμένα
ὀνείρατα—φιλιὰ κι' ἀνατριχίλες,
λαγγέματα σ' ὀγρὰ μάτια παρθένα
καὶ πόθοι καὶ χαρὲς κρινοτραχήλες.

Νά! τὰ παληὰ νειρέματα μαζύ σας
—σὰ μελωδία σαγηνέφτρα, πλάνα
στὸ ντέφι, π' ὀργοπαίζει μιὰ τσιγγάνα.

Κι' ὅπως περαστικὲς ζωὲς—οἱ ἀχοί σας,
στὴ νύχτα—Λήθη—ἀργά, λουφοκυλᾶνε
περνοῦν κι' αὐτὰ καὶ χάνουνται καὶ πᾶνε.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ

Σὲ καρτεράω ἀγάπη· μὴν ἀργήσης.
Ἔτσι σιγαλοπάτητα ὅλο χάδι
στ᾽ ἀκρονύχια πατῶντας κἄποιο βράδυ
καὶ τὴ δικιά μου πόρτα νὰ χτυπήσῃς.

Στὴν ἔρημη ζωή μου νὰ σκορπίσῃς
την ὀμμορφιά, ποὺ φέρνεις πάντα ὁμάδι
καὶ στὴ καρδιά μου—ἀηδόνια ἕνα κοπάδι
τ᾽ ἀνθογυάλια μὲ ρόδα νὰ γιομίσῃς.

Κλειστὸ ἡ ψυχὴ μπουμποῦκι λαχταρᾶ
νὰ ζεσταθῇ στὸν ἥλιο σου νἀνοίξῃ
καὶ νειόβγαλτη στὸ φῶς σου τρυφερὰ
ὅ,τι καλὸ ἔχει μέσα της νὰ δείξῃ.

Ἔλα γιατὶ τὰ νειάτα φτερουγᾶνε
καὶ τὶ φριχτὸ νὰ ρθῇς ἀργὰ σᾶν θἆναι.

Κάθε φορὰ ἀπ᾽ τὴ κάμαρά μου ὡς βγαίνω
μιὰ θύμηση παλιὰ γλυκολαλοῦσα
γιὰ ἕνα καιρό μου λέει εὐτυχισμένο
ποὺ στὴ ψυχή μου μέσα ὅλα ἦσαν πλοῦσα.

Γιὰ νὰ σὲ βρῶ στὸ σπίτι, σᾶν γυρνοῦσα,
στὴ πόρτα τὸ κλειδί μου εἶχα ἀφημένο·
καὶ πόσο τὸ σπιτάκι μου ἀγαποῦσα
ὄντας κεῖ μέσα σ᾽ ἔβρισκα κλεισμένο.

Μὰ ἦρθε καιρός, ἀγάπης δειλινό,
π᾽ ὧρες ἀκέρηες νἄλειπα, θλιμμένο
ξανάβλεπα τὸ σπίτι κι᾽ ἀδειανὸ

Τώρα, ποὺ νἄρθῃς πιὰ δὲ σὲ προσμένω,
ποιὸς νὰ μοῦ πῇ τὸ λόγο θὰ μπορέσῃ,
ποὺ τὸ κλειδί, στὴν ἴδια ἀφήνω θέση;

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΑ ΚΑΝΤΡΑ

Ἐκστατικὰ... ἐκστατικὰ ἀπόψε κύτταξα τὸ φῶς
ποὺ χύθηκε σὲ μιὰ πνοὴ μέσα στὴν κάμαρή μου
ὀρθόκορμος ὁ λογισμὸς ἕνας πλατὺς ὠκεανὸς
κι᾽ἀνάμεσα ὁλοζώντανοι κἄποιοι μουγγοὶ λυγμοί μου.

Στὴ φεγγαρίσιαν ὁμορφιὰ θὰ φέρω ἀπόψε τὴ σιωπὴ
τὴ σκέψη ἀπιθόνοντας σὲ δυὸ σπασμένα κάντρα
θὲ νὰ σταθῶ χωρὶς φωνὴ θαρρεῖς περνῶντας στὴν [κλωστὴ
σὲ μιὰ σειρὰ τὶς θύμησες ὅπως περνοῦν τὴ χάντρα

Νοσταλγικὰ... νοσταλγικὰ ἀπόψε πόθησα μακριὰ
νὰ σβύσουνε τὰ ἤρεμα ὀνειρατά μου ὁλένη
κι᾽ ἔτσι θωρῶντας τὰ παλιὰ νὰ φεύγουνε παντοτινὰ
θὰ ξεχαστῶ καὶ στὴ ζωὴ ποὔταν γιὰ μὲ χαμένη.

ΒΑΣ. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

ΠΑΡΑΛΗΡΗΜΑ

Ἕνα μεγάλο σύνθημα καὶ μήνυμα κρυφὸ
σᾶν ἐγερτήριο σάλπισμα τρυπάει τὴν ἀκοή μου
τάχα γι᾽ ἀγῶνα ὑπέροχο μὲ κράζει ὁρμητικὸ
καὶ πάλλεται χιλιόχορδη στὸ κάλεσμα ἡ ψυχὴ [μου

Τώρα σὲ λίγο ὁ πόλεμος θ᾽ ἀνάψει μονομιᾶς,
τὸ αἷμα θὰ γράφει πύρινη τὴν ἔνδοξη ἱστορία,
σὲ λίγο χίλια στόματα σέ ἀλλαλαγμὸ χαρᾶς
θὰ διαλαλοῦνε βροντερὰ μιὰ νέα δημιουργία.

Κι᾽ ἐγὼ εἶμαι τώρα, ἀλίμονο, στὴν κλίνη τοῦ [ἀσθενῆ
καὶ σύγκορμα ταρᾶζομαι στὸ φτάσιμο τῆς ὥρας
σᾶν τὸ θεριὸ ποὺ ἀνήσυχο μυρίζεται τὴ γῆ
κι᾽ ἀφίνει ἀπαίσιο μούγκρισμα στὸ σίμωμα τῆ [μπόρας

Μ᾽ ἄν ἀπ᾽ τὸ τίναγμα ὕστερα κουράστηκα ξανὰ
κι᾽ ἄν ὅλα εἶνε ἕνα πλάνεμα καὶ παίζουνε μαζὶ [μου
τόση πνιγμένη δύναμι βαθειὰ μὲ πλημμυρᾶ
ποὺ κάποτε θεριεύοντας θὰ πνίξει τὴν ψυχὴ μου

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Ὕστερα ἀπὸ τῆς χθεσινῆς νυχτὸς τὴν ἀγρυπνία
κι᾽ ἀπ᾽ τῶν πιθῶν τὸ στρόβιλο ποῦ μ᾽ ἔσερνε [νεκρὸ,
μὲς τὴν καρδιὰ μου ἐκόπασε κι᾽ ἐτούτη ἡ τρι- [κυμία
κι᾽ ἡ αὐγὴ μὲ βρῆκε ἀδιάφορο νὰ σιγοτραγουδῶ

Καὶ τώρα ποῦ ξημέρωσε μιὰ νέα ζωὴ γιὰ μένα
κι᾽ ἀπ᾽ τὰ δεσμὰ σου ἀνέλπιστα λυτρώθηκα μὲ [μιᾶς,
ὅλη τὴν ἔγνια σου ἄφηκα νὰ πάει μαζὺ μὲ σένα
κι᾽ ἀκούω καὶ πάλι ἀνήσυχο τὸ χτύπο τῆς [καρδιᾶς

ΜΙΝΩΣ ΖΩΤΟΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἀλήτη! ἀπόψε εἶν᾽ ἡ βραδειὰ τόσο καλή, τόσο καλή!
Μπορεῖς νὰ πᾶς νὰ κοιμηθεῖς σένα παγκάκι, Ἀλήτη!
Πλάτυνε ἡ σκέψη τὴ ζωὴ τόσο πολύ, τόσο πολύ,
πόκανε ὁ ἄνθρωπος τὴ γῆ κι᾽ ὅλο τὸ σύμπαν σπίτι

Δὲν ἔχεις δίκρυα νὰ θρηνεῖς, οὔτε κουράγιο νὰ πονεῖς
οὔτε κραυγὲς ὑστερικὲς νὰ βγάνεις πέρα ὡς πέρα.
Εἶσ᾽ ἕνα κῦμα σιωπηλὸ μιᾶς τρικυμίας παντοτεινῆς
ποὺ γαληνεύει ἀνήσυχα στὴν ἡσυχη ν ἑσπέρα.

Κι᾽ ὅταν θὰ βρεῖς τὸ λυτρωμὸ σ᾽ ἕνα παγκάκι ξαπλω- [μένος
καὶ θὰ σιγήσει ὁ σίφουνας κι᾽ ἡ θύελα τῆς ζωῆς σου,
Ἀλήτη, δὲ θὰ πεῖς ποτὲ πὼς ἤσουν κουρασμένος
ἀπ᾽ τὸν ἀγώνα τὸ σκληρὸ τῆς ἄρρυθμης ψυχῆς σου.

Ἀλήτη! ἀπόψε εἶν᾽ ἡ βραδειὰ τόσο καλή, τόσο καλή.
Μπορεῖς νὰ πᾶς νὰ κοιμηθεῖς σένα παγκάκι, Ἀλήτη.
Πλάτυνε ἡ σκέψη τὴ ζωὴ τόσο πολύ, τόσο πολύ,
πόκανε ὁ ἄνθρωπος τὴ γῆ κι᾽ὅλο τὸ σύμπαν: σπίτι.

ΤΕΥΚΡΟΣ ΑΝΘΙΑΣ

ΜΙΑ ΟΛΑΚΑΙΡΗ ΖΩΗ

ΑΠ᾽ ΤΗ ΣΕΙΡΑ : ΑΚΟΥΑΡΕΛΛΕΣ

Χαράματα, στὴ πόλη. Δρόμοι ἔρμοι κι᾽ ἄφωνοι, σπίτια καὶ μαγαζιὰ κλειστὰ — ὅτι ἀρχινάει νὰ ξεχωρίζει λίγο φῶς, πέρα κεῖ στὴν ἀνατολή. Στοὺς δρόμους ἡσυχία. Μιλιὰ στὶς συνοικίες. Ἡ ἄσφαλτος ποτισμένη ἀπ᾽ τὴ δρόσο, γυαλίζει ἀπ᾽ τ᾽ ἀναμμένα ἠλεκτρικά. Ἕνας γέρος κουρελιάρης, σὲ χάλια, μαζεύει τὰ σκουπίδια στὶς γωνιές. Γένεια πολλὰ ψαρρά, χέργια ὅλο ρόζους, κοκκαλιάρικα χέρια-κουρέλια ἀπ᾽ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια. Μισοξύπνιος μαζὶ καὶ μισοκοιμισμένος, μαζεύει ἀράδα τὰ σκουπίδια. Ἕνας σκύλος ξαφνικὰ πέρασε καὶ στάθηκε στὴ μᾶζα ποὔχει φκιάσει. Ἀρχινάει καὶ σκαλίζει μὲ τὰ πόδια, δῶθε κεῖθε, χώνει μέσα τὴ μουσούδα του, κι᾽ ἀναπνέει μὲ λαχτάρα. Ὁ γέρος τότε σᾶν νὰ ξύπνησε ποὺ τὸν εἶδε. Ἔδγαλε τὴ πίπα ἀπ᾽ τὸ στόμα του, καὶ πέφτει μὲ φόρα ἐπάνω του.

— Οὔστ! νὰ πάρ᾽ ἡ ὀργή!...,— καὶ τόνε κυνήγησε μὲ τὴ σκούπα. Σὰ νἀν τοῦ εἶχε φάει τὴ περιουσία, καὶ τόνε κυνήγησε μὲ σηκωμένη τὴ σκούπα. Ὁ σκύλος ἀμέσως ἐκόψε λάσπη καὶ στάθηκε πιὸ πέρα, ὅπως συνηθίζουν τὰ ζῶα, μὲ περιέργεια, καὶ κοίταζε τὸν νυχτερινὸν αὐτὸν ἄνθρωπο· σᾶν εἶδε αὐτὸν ποὺ τόνε φοβέρισε νὰ μένει στὴ θέση του, ἄρχισε νὰ γαυγίζει στὴν ἀρχή, ἀργά, δισταχτικά, μὰ παίρνοντας θάρρος ἀπ᾽ τὴν ἀκινησία τοῦ γέρου, δυνατά, ἀσταμάτητα. Ἀπὸ μιὰ μάντρα, ἀκούστηκαν ἄλλα γαυγίσματα· ὕστερα ἄλλα, κι᾽ ἄλλα... Κι᾽ ἀμέσως ἕνα σωρὸ φωνὲς σκύλλικες ξεσκίζαν τὸν ἀέρα.

Ὁ γέρος ὅμως προχώρησε, καὶ συνέχισε τή δουλειά του.

II

Ἕν᾽ ἀποτσίγαρο ξεχωρίζει στὰ ρημάδια. Ὁ γέρος σκύβει καὶ τὸ παίρνει. Τὸ ἐξετάζει προσεχτικὰ καὶ γιὰ πολλὴ ὥρα. Ἕνα χαμόγελο ἄνθισε γλυκὰ καὶ συγκαταβατικὰ στὸ θλιμμένο του τὸ μοῦτρο. Τοῦ βγάζει τὸ τσιγαρόχαρτο, καὶ βάζει τὸν λίγο καπνὸ μέσ᾽ στὸ τσιμπούκι του. Τρίβει τὸ τσακμάκι καὶ τ᾽ ἀνάβει καὶ ρουφάει βαθιὰ κι᾽ ἡδονικά. Ὕστερα μ᾽ ἀπόλαψη, ἀφίνει τὸν καπνὸ ἀργὰ, ἀργὰ...Μένει λίγη ὥρα, ἔτσι, σ᾽ αὐτὴ τὴν θέση, συλλογισμένος. Ἀκουμπάει ἀπάνω στὸ ξύλο τῆς σκούπας του. Τὸ μοῦτρο του, ἄν καὶ ἀκαθάριστο, ὡστόσο συμπαθητικό. Φρύδια μαῦρα καὶ πυκνά, μάτι ζωηρὸ καὶ λυπημένο. Ρουφάει, κι᾽ ὅλο συλλογᾶται.

Θυμᾶται.

Βέβαια δὲ γεννήθηκε ἔτσι, σ᾽ αὐτὰ τὰ χάλια. Κάποτε θὰ ἦταν μέρες, ποὺ θᾶταν ἄνθρω-, κι᾽ αὐτός. Ὄχι ἔτσι ὁλομόναχος, δίχως σπίτι, δίχως δικοὺς του καὶ δίχως λεφτά. Ἀλήθεια, λίγες φορὲς τὸ σκέφτεται αὐτό.

Τὰ μάτια του γυαλίζουνε ἔτσι ὅπως εἶν᾽ ἀφαιρεμένος, καὶ εἶναι καρφωμένα σ᾽ ἕνα σημεῖο. Τἄχει ἀνοιγμένα καὶ κοιτάζει. Κ᾽ ἔπειτα, σιγὰ—σιγά, σὰ μαγνητισμένος, προχωρεῖ λίγα βήματα, καὶ πάει καὶ καθίζει στὸ πεζοδρόμιο, ἄκρη—ἄκρη. Παραμερίζει μιὰ ζωὴ ὁλάκαιρη, καὶ πάει στὰ πρῶτα χρόνια πίσω.

III

Δειλινὸ στὴν ἀμμουδιά. Χίλια χρυσὰ σύννεφα ὁλόγυρα στὸν ἥλιο. Στὸ πέλαγο τὰ καΐκια ἀργοταξιδεύουν. Τὰ μεγάλα τους πανιά, φουσκώνουν ἀπ᾽ τὸν μπάτη. Ἕνας ψαρὰς μέσ᾽ στὴ βαρκούλα του, τραβάει τὰ δίχτυα μὲ πάθος. Κάτι σὰν ἀσήμια φαίνονται στὶς ἄκρες, μέσατὰ ψάρια, τ᾽ ἁρπάζει καὶ τὰ ρίχνει μὲ βιάση μεσ᾽ τὴ βάρκα. Κι᾽ ἔπειτα τὰ ξαναρίχνει στὸ νερὸ τὰ δίχτυα.

Στὴν ἀμμουδιά. Κάθουνται—καὶ δὲ μιλᾶνε. Κοιτάζονται μόνο μέσ᾽ τὰ μάτια, καὶ τὰ σώματὰ τους εἶνε σιμὰ - σιμὰ. Μάτια λαμπερὰ καὶ γαλανὰ—καὶ τ᾽ ἀλλουνοῦ κατάμαυρα. Σμίγουν τὰ χρυσὰ της τὰ μαλλιὰ, μὲ τὰ μαῦρα τὰ δικά του. Εὐτυχισμένοι πολύ.

Ἀγάπη..

Σφίγγονται σφιχτὰ, πολὺ σφιχτά· οἱ καρδιές τους χτυποῦνε σὰ ρολόγια. Ὕστερα τῆς γέρνει τὸ κεφάλι πρὸς τὰ πίσω, καὶ τὴ φιλάει μὲ πάθος, στὰ κατακόκκινα χείλια της.

Ἕνα μπλὲ φόρεμα, λεπτὸ-λεπτὸ, καὶ τὰ μάτια της σᾶν τὸν οὐρανό. Τὰ δικά του μαλιὰ εἶνε κατάμαυρα—καὶ τὰ δικά της ξανθὰ, σᾶν τὸ χρυσάφι.

Νέοι καὶ οἱ δύο κι᾽ ὅλο ἀγάπη.

Ὁ ἥλιος τώρα μπῆκε μέσα στὸ πέλαγο κ᾽ ἕνα κοπάδι ἄσπρα ψαροπούλια, πέταξε ψηλά, πρὸς τὸν νοτιά.

IV

Βγῆκε ἀπ᾽ τὸ Καζῖνο. Τὰ χέργια του ἔχει μέσ᾽ στὶς τσέπες. Εἶναι ὠχρός, μὰ πολὺ ὠχρός, τὰ πόδια του βαραίνουν, ζαλισμένος σ᾽ ἀπίστευτο βοθμό. Ὧρες τώρα καθισμένος στὸ τραπέζι. Στὸ πράσινο—τὸ μοιραῖο—τὸ τραπέζι. Κι᾽ ὅλ᾽ αὐτὰ γιὰ τὴν ἀγάπη της.

Τὰ μάτια του κουραστήκανε, ἡ καρδιά του μαράθηκε, καὶ βλέπει τὸν κόσμο ποὺ περνάει πλάγι του, καὶ τόνε κοιτάζει παράξενα.

Τὰ ἔχασε ὅλα, κι᾽ἂς τοῦ φαίνεται ἀπίστευτο αὐτό, σᾶν τὸ συλλογᾶται.—Αὐτὸς μὲ τὰ τόσα του λεφτά!

Στηρίζεται στὸ κομψό του τὸ μπαστοῦνι, καὶ κοιτάζει τὸν κόσμο μὲ παλαβὸ μάτι. Κοιτάζει τὸ ρολόγι του : τρεῖς ἡ ὥρα τὸ πρωΐ. Τυλίγεται καλὰ στὸ πανωφόρι του, κι᾽ ἀρχίζει μέσ᾽ τὸ κρῦο νὰ περπατάει γιὰ τὸ σπίτι του,

Γιατὶ νὰ παίξει ; Ἄχ, αὐτὸ τὸ πάθος—αὐτὸ τὸ πάθος τὰ χαρτιά ! Κι' ὅλ' αὐτά, ὅλα γιὰ τὴν ἀγάπη **του !**

Κ' ὕστερα ; Θυμᾶται μόνο ποὺ μπῆκε σπίτι του, κι' ἔπεσε στὸ κρεββάτι του ντυμένος, καὶ ἔκλαψε πολύ.

V

Κάποιο κάρρο μὲ μεγάλες ρόδες, ποὺ περνοῦσε, τὸν ἔφερε ξανὰ στὰ λογικά.

Ἄκουσε μιὰ φωνή.

—Ἔ, γέρο, τί συλλογᾶσαι, πρωΐ—πρωΐ ; τὰ καράβια σου πνιγήκανε ; . . . μὰ τοῦ τὴν πῆρε ὁ ἀγέρας καὶ τὴν ἔσβυσε· ἦταν ὁ καρροτσιέρης.

Ὁ γέρος κύτταξε γύρω—γύρω, σὰ νὰ μὴ καταλάβαινε πολλά. Μὰ εἶδε τὸ κάρρο ποὺ χανότανε, καὶ κατάλαβε· σηκώθηκε, κι' ἅρπαξε τὴ σκοῦπα.

Τί τὰ θέλεις, ὅλ' αὐτὰ εἶναι τώρα περασμένα. Ἡ δουλειά του τώρα εἶνε ἄλλη.

Ἐκείνη τὴν ὥρα, ἕνας ἄλλος σκύλλος πέρασε γοργός. Εἶδε τὰ ρημάδια καὶ πλησίασε. Ἄρχισε διαστικὰ νὰ τὰ σκαλίζει. Ὁ γέρος σὰν τὸν εἶδε, χύμηξε πάνω του.

—Οὔστ, οὔστ ! . . νὰ πάρ' ἡ ὀργή . . . καὶ σήκωσε ξανὰ τὴ σκοῦπα γιὰ νὰ τονε χτυπήσει. Μὰ κεῖνος πρόλαβε καὶ δούτηξε ἕνα κόκκαλο. Φοβήθηκε κι' ἅρπαξε ἕνα κόκκαλο στὰ δόντια του, κ' ἔφυγε τρεχᾶτος.

—Νὰ χαθεῖτε, παλιόσκυλα, μουρμούρισε—καὶ ξανάσιαξε τὴ μᾶζα.

Δὲν πρόσεξε καὶ τοῦπεσε τὸ τσιμποῦκι του, καὶ τὸ πάτησε κι' ἔγινε κομμάτια. Ἀπ' τὸ θυμό του ἔδωσε μιὰ στὴ μᾶζα καὶ τὴ σκόρπισε, καὶ πῆρε ἄκρη—ἄκρη τὸ πεζοδρόμιο. Ἄχ ! αὐτὸ τὸ πάθος · αὐτὸ τὸ πάθος οἱ γυναῖκες ! Κι' ὅλα, ὅλα—γιὰ τὴν ἀγάπη **τους !** Σκουντουφλοῦσε ποῦ καὶ ποῦ στὰ σπίτια, καὶ περπατοῦσε, καὶ σήκωνε τὰ χέργια, καὶ παραμιλοῦσε.

Το πρῶτο τραῖνο ποὺ ξεκίνησε ἀπ' τὴν Ὁμόνοια, φάνηκε στὸ βάθος—τὴν ὥρα ποὺ ὁ γέρος ἔπεφτε καταμεσὶς τοῦ δρόμου, σωστὸ ἐρείπιο, μὲ τσακισμένη τὴν καρδιά, ἀπὸ μιὰ ὁλάκερη ζωή !

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΜΙΡΑΝΤΑΣ

ΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ...

Ἕνα παγκάκι πράσινο
τὸ δέντρο, δυὸ παιδιὰ
δυὸ χείλια κατακόκκινα
κι' ἀμφίβολη μιὰ δύση :

—«Νὰ τί θυμᾶμαι σέρνοντας
τὰ βήματά μου ἀργὰ
ὡς ποὺ ἀπ' τὸ **νοῦ** μου ὁ θάνατος
τὴ θύμηση νὰ σβύσει.

ΛΕΩΝ ΜΑΓΝΑΒΡΑΣ

ΠΑΡΑΒΟΛΗ

Τὸ δειλινὸ σὰν κλεῖ τὸ φῶς κι' ἀγάλια σουρου-
[τώνει
μαρέσει ὥ τόσο νὰ περνῶ τὸ ἀπάνεμο δρομὶ
Μπρὸς τὸ κατῶφλι ὁ γέροντας καπνίζει στὴν
[σιωπὴ,
κι' ἡ κόρη στὸ παράθυρο κεντάει τἄσπρο φεστόνι

Πλάϊ στῆς ταβέρνας τὴν αὐλὴ θροεῖ ἕνα κυ-
[παρίσσι
τόσο ἁπαλὰ καὶ μουσικὰ μὰ τόσο θλιβερὰ
ποὺ λέω πῶς ὅμοια ἡ Μοίρα μας, κι' ὅμοια
[μ' αὐτὸ ἡ καρδιὰ
π' οὔτ' ἓν 'Απριλικὸ ἔχει λουλουδίσει !

Κι' ὅμως, γιὰ ἰδὲς μὲς τὴν γλαυκὴν ἀνταύγεια
[τοῦρανοῦ
μὲ τῶν στρουθιῶν τὴν σύναξη τὸ μαῦρο κυπα-
[ρίσσι
σύμβολο ὑψώθη μουσικοῦ κι' ἐνθέου συντρι-
[βανιοῦ
καὶ κελαϊδίστρα βρύση!

Κ' ὁ ἀγέρας ὁ τραγουδιστὴς φαιδρὸς καθὼς
[γυρνᾶ
μέσ' ἀπὸ ἔρμιες καὶ δάση,
στὰ κλώνια του ἔρχεται π' ἀνθοῦν τὰ ἐξαίσια
[δειλινὰ
Τριαντάφυλλα νὰ μάση !

ΕΝΑ ΛΕΥΚΑ ΠΑΝΝΑΚΙ

Τὸ μπλάβο πέλαο πῶδερνε κι' ὁλονυκτὶς βογ-
[γοῦσε,
βοερὴ μιὰ θύελλα κόπασε γλυκὰ μὲ τὴν αὐγὴ
κι' ὅταν τὸ ἡλιόφως χύθηκε, κατάσπρο ἕνα
[πανὶ
σειότανε ἀλάργα κι' ἔλαμπε κι' ὡσὰν πουλὶ
[ἐσκιρτοῦσε

Κι' ἦταν σὰν πρᾶο καὶ σὰν ἁγνὸ χαμόγελο
[ἱλαρὸ
στὰ πικροχείλη τ' ὠκεανοῦ π' ὀργὴ τὰ εἶχε
[φλομώσει
Κι' ἦταν σὰν πρᾶο - τἄσπρο παννὶ - χαμόγελο
[φαιδρὸ,
π' ὅλο τὸ πέλαο νἄθελε θαρρεῖς νὰ περιζώσει.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

Τ' ΑΜΑΡΤΩΛΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στίχοι σὲ σᾶς γυρίζω πάλι
Μὲ τύλιξαν ἕναν καιρὸ
στὰ λαγγεμένα τους τὰ κάλλη,
καὶ τώρα μὲ σκυφτὸ κεφάλι
Καὶ μὲ κορμὶ ἀνήμπορο
στίχοι σὲ σᾶς γυρίζω πάλι.

Στὰ ἡδονοστάλαχτα τὰ στήθη
στὶς ἀγκαλιὲς τὶς ὅλο ἀφρὸ
ἠύρα τὴ νάρκη, ἠύρα τὴ Λήθη
—Θέ μου, δὲν ἦταν παραμύθι ! —
καὶ κάθε φίλημα πυρὸ
φωτιὰ ἄναβε στὰ κρύα μου στήθη.

Καὶ ποὺ δὲν ἔτρεξα γιὰ σένα
πλανεύτρα μάϊσσα Λησμονιὰ !
Μέσ' σὲ κρεβάτια μολεμμένα
πάνου σὲ χιλιομαλασμένα
κορμιὰ, τὴ θεία μου παρθενιὰ
Τὴν ἐσυγκύλισα γιὰ σένα

Τῆς ἀγκαλιᾶς τὸ ἡδονοπύρι
τ' ἀψέντι, ἡ κίτρινη χαρὰ,
σὲ μιᾶς ἐταίρας τὸ ποτήρι
πιωμένο, λάγνο πανηγύρι
τῶν κρύφιων, κι' ὅτι λαχταρᾶ
μιὰ φαντασία ποὺ εἶν' ὅλο πύρη

Τόπια, τὸ χόρτασα καὶ τώρα
τὸ χαῦνο, τ' ἄρρωστο κορμὶ
ποὺ θὲ νὰ γείρει ; Ἡ σαρκοβόρα
πόρνη ρούφηξε αἱμοβόρα
καὶ φαντασία κ' ἔμπνοη.
πόνοι τελειῶστε το σεῖς τώρα.

[ποῦ δὲ μᾶφίσατε στιγμή].

ΖΩΗ

Ἄσχημα μπλέξαμε στοὺς στίχους'
μᾶς ἔδεσαν μ' ἄλυτο βρόχι,
καὶ σὰν τὸ ψάρι στὴν ἀπόχη
σπαρταρᾶμε σ' μέσα στοὺς ἴχους.

Καὶ τὴν ψυχήν, ὄνειρο Ἰάγου
ἐφιαλτικό, μᾶς ἔχει ζώσει,
—Ἄχ! ποιός, Ἄχ! ποιὸς θὰ μᾶς γλυτώσει—
ὁ πόθος τοῦ ἀνοιχτοῦ πελάγου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΒΕΝΤΑΓΙΕΣ

Πάνω ἡ Σελήνη σὰν χρυσὴ κρέμεται μπάλα
[ἀπὸ ψηλὰ
κι' ἀγάλια ἀγάλια πάει κατὰ τὴ δύσι
'γγίζει ἡ κορφή της στὰ ἴλαρά, τὰ σύνορα ἀ-
[παλὰ ἁπαλὰ
ἕτοιμη ὥρα τὴν ὥρα νὰ βυθίσῃ.

Χίλιων λογιῶνε χρώματα πέρνουν τὴν ὥρα τὰ
[βουνὰ
κι' εἶναι ἔτσι σὰν βεντάγια αἱματωμένη
ἡ δύσι κάτω ὁλόγυμνη, στὶς ἄτλας λίμνης τὰ
[νερὰ
σὲ μιὰ ἡσυχία ὁλογύρω ἐρωτευμένη.

Τἀστέρια κρέμονται ἔξαλλα σαμιτένια τ' ἀϋλου
[τοῦ Ναοῦ
καὶ τὰ σταχτιὰ τὰ σύνεφα τ' ἀνάρια
θυμίαμα εὐφραντικὸ στὴν ἱερὴ τὴ λειτουργία
[παντοῦ
κι' ἄϋλες θυσίες καὶ λιτανείας τροπάρια

Καὶ τὰ πουλιὰ στὶς συμφωνίες μεθοῦν, καὶ
[νείρονται γλυκὰ
σ' αὐτὴ τὴ νύχτα τὴν ἐρωτευμένη
παντοῦ μιὰ εὐλάβεια δυσμικῆ, καὶ δέονται δέ-
[ονται μυστικὰ
στὴν ἡσυχία τὴ φωτολουσμένη.

Καὶ λίγο λίγο χάνεται πίσω ἀπὸ τ' ἄγναντα
[βουνὰ
καὶ τοῦ Ναοῦ θαμπίζουν τὰ μανουάλια
Σημαίνουν τ' ἀπολείτουργα, κι' ὁλοῦθε ἀκούγε-
[ται Ὡσανά !
Ἄχ ! Θέμου ἀπόψε κάνεμε νὰ κοιμηθῶ ὀρθρινὰ
κι' ἄχ ! Θέ μου ἀπόψε πάρεμε κοντά σου ἀγά-
[λια ἀγάλια...

ΘΩΜΑΣ ΛΑΛΑΠΑΝΟΣ

ΛΥΤΡΩΜΟΣ

Γέρνουνε στὸ δεῖλι λιποθυμημένα
τὰ λευκὰ λουλούδια καὶ ζητοῦν δροσιά.
Μάταια... ἡ δίψα τἄχει μαραμένα.
Τοὺς γελάει μονάχα ἡ χαρωπὴ ἀντηλιά....

Κλειδωμένο εἶναι τὸ ψηλὸ μπαλκόνι.
Κρέμεται στὴν πόρτα πένθιμο πανί....
Κι' ἡ στερνὴ ἀχτίδα τοῦ ἥλιου, ποὺ χρυσώνει
τὰ λευκὰ λουλούδια, πόσο τὰ πονεῖ !..

Πένθος στὴν καρδιά μου εἶναι ξαπλωμένο...
Φευγαλέα γέλοια μάταια ζητῶ...
Ξημερώνει... ἀκόμη—μόνος—περιμένω
κάποια ἥλιου ἀχτίδα, γιὰ νὰ λυτρωθῶ...

Ἀθήνα 13 6-28. ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΣΚΗΡΑΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΥΔΙΣΜΕΝΩΝ

Σὰν φίλος μᾶλλον θὲ νὰρθῇ τὴν ὡρισμένην ὥρα,
καὶ δίνως ἄλλη εἰσαγωγὴ θὰ ψιθυρίσῃ «ΠΑΜΕ»
κι' ἐμεῖς, ποὺ βαρυεστήσαμε τ' ἀστέρια ν' ἀγαπᾶμε
θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν εὐθύς, στὴ μαύρη χώρα!. .
Τὰ δρύϊνα φέρετρα ὅτου ἐντὸς βουβοὶ θὰ
[ξοπ' ωθοῦμε
θὰ μᾶς φανοῦνε σὰν τὰ πιὸ ἀναπαυτικὰ κρεβάτια
καὶ μὲ τὰ μέλη τανυστὰ καὶ σφαλιστὰ τὰ μάτια,
στὴν στοργικὴ ἀγκαλιὰ τῆς γῆς, μακάριοι
[θὰ χωθοῦμε! .
Κι' ἐκεῖ, μέσ' τὴν ἀπόλυτη γαλήνη τῶν ἀψύχων,
στὸ ζόφο τῆς ἀνυταρξιᾶς θὰ βυθιστοῦμε ἀντρίκια·
κι' ὡς γιὰ ἕνα τέλειο Τιποτα, τὰ πίνσοφα
[σκουλήκια,
θ' ἀποτελειώσουν τό Ἔργο, του γοργά...
[μὲ δίχως ἦχον!...

ΟΡΕΣΤΗΣ ΛΑΣΚΟΣ

ΣΚΥΛΙΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

Σκυλιά, παράσιτα τοῦ δρόμου,
μὲ δίχως ὄνομα κανένα,
πικρά, βαρειά, ἡ σκιὰ τοῦ τρόμου
σᾶς ἔχει ἀδιάκοπα ζωσμένα.

Βουβὰ περνᾶτε λυπημένα,
παντοῦ σᾶς διώχνουν σᾶς κλωτσοῦνε
θολὰ τὰ μάτια σας σβυσμένα
μὲ τί παράπονο κυτοῦνε!

Καὶ κλαῖτε-κλαῖτε μένα κλάμα
ποὺ κρῦο σκορπάει καὶ φαρμακώνει
λὲς ξάφνου ὁ θάνατος σιμώνει

Στοῦ κόσμου ρίχνεσθε τὸ δράμα
χαμένα δίχως ἡσυχία
χαρὰ μὴ νοιώθοντας καμία.

1928 ΜΑΡΑΚΗΣ ΚΟΥΡΟΥΚΛΗΣ

ALEX. POYSCHNIN

ΤΟ ΣΥΓΝΕΦΟ

Στεριὸ τῆς μπόρας σύγνεφο, τῆς σκορπισμέ-
[νης πιά,
μόνο, νὰ τρέχεις ἔμεινες στοὺς γαλαζένιους
[δρόμους,
μόνο, ἕναν ἴσκιο, ποὺ καὶ πού, θλιμμένο νὰ
[προβάλλεις,
καὶ μόνο, νὰ μελαγχολεῖς τῆς μέρας τὴ χαρά.

Σπέταζες πρὶν ὁλότελα τὸ θόλο τ' οὐρανοῦ
κι' ὅλο ἀπειλὴ σὲ κύκλωνε γύρω σου ἡ ἀστραπή·
ὑπόκωφα ἕνας κεραυνὸς βροντοῦσε ἀπ' τὰ
[πλευρά σου,
τὰ διψασμένα χώματα πότιζες μὲ βροχή.

Φθάνει σου! Χάσου ὀγλήγορα! Πέρασεν ἡ
[στιγμή,
ἤπιεν ἡ γῆς δροσίσθηκεν, ἔφυγε ἡ μπόρα, πάει,
κι' ὁ ἀγέρας, τρελλὰ παίζοντας μεσ' τῶν δεν-
[τρῶν τὰ φύλλα,
σὲ διώχνει τώρα ἀτ' τ' οὐρανοῦ τὴν ὄψη τὴ
[φαιδρή.

Μετάφραση Π. ΑΜΠΡΑ

H. W. LONGFELLOW

Ο ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ

Ἡ μέρα πέφτει. κι' ἀχνοσκόταδο σκορπιέται
ἀπὸ τῆς νύχτας τὰ φτερὰ καθὼς πετιέται,
σὰν κάποιο πούπουλο π' ὁ ἀγέρας ρίχνει κάτου
ἀπὸ τὸ φτέρωμα τ' ἀητοῦ, στὸ πέταγμά του.

Βλέπω στὰ φῶτα τὸ χωριὸ μακρυὰ νὰ λάμπῃ
μέ τ' τὴ βροχὴ καὶ μέσ' τῆς καταχνιᾶς τὰ θάμπη
καὶ σκέψεις θλιβερὲς μ' ἔχουν γεμίσει
ποὺ ἡ ψυχή μου δὲν μπορεῖ νὰ τὶς νικήσῃ.

Θλιμμένες σκέψεις κι' ἕνα πόθο νοιώθω μόνο,
ποὺ γνωριμιὰ καμμιὰ δὲν ἔχουν μὲ τὸν πόνο,
καὶ τόσο μοιάζουν μὲ τὴ θλίψι μοναχὴ
ὅσο ἡ καταχνιὰ ἐτούτη μοιάζει τὴ βροχή.

Ἔλα, καὶ κάποιο τραγουδάκι διάβασέ μου,
ἁπλό, ποὺ ἀπ' τῆς καρδιᾶς νὰ βγαίνῃ, ὦ σύντρο-
[φέ μου!
τὰ φύλλα, αὐτὸ ποὺ νοιώθω τώρα ν' ἀπαλύνῃ
στοὺς λογισμοὺς τῆς μέρας φέρνοντας γαλήνη.

Ὅμως δὲν θέλω ἀπ' τοὺς παληοὺς, τρανοὺς δα-
[σκάλους,
Οὔτ' ἀπ' τοὺς θείους Βάρδους, θέλω, τοὺς με-
[γάλους,
Ποὺ μακρινὰ τὰ βήματα τους ἀντηχοῦνε,
Μεσ' ἀπ' τοὺς διαδρόμους τοῦ χρόνου' 'τὶ ἐξυ-
πνοῦνε,

Σὰν τῆς πολεμικῆς τῆς μουσικῆς τοὺς τόνους,
Τῆς ἄχαρης ζωῆς, τὰ βάσανα τοὺς πόνους
Οἱ σκέψεις οἱ μεγάλες του· κι' ἀπόψε τόσο
Στὸ μυαλὸ μου ποθῶ ξεκούραση νὰ δώσω.

Ἀπὸ πειὸ ταπεινὸ ποιητὴ, ποὺ τὰ δικά του
Τραγούδια πεταχτῆκαν ἀπὸ τὴν καρδιὰ του
Σὰν ἀτ' τὰ θερινὰ τὰ νέφη καταιγίδες,
Δακρυοσταλαγματιὲς ἀπὸ τὶς βλεφαρίδες

Ποὺ νὰ περνᾶνε κι' ἂν δὲν γνώρισε ποτές του
Οἱ μέρες δίχως βάσανα, μὰ καὶ οἱ νυχτιές του
Γαλήνια, στὴν ψυχὴ του μέσα ν' ἀντηχῇ
Ἄκουσε κάποια θείαν, ἐξαισία μουσικὴ.

Τέτοια τραγούδια ποὺ τὴ δύναμη ποὺ δίνει
Στὸ λογισμὸ τὴν ξαστεριὰ καὶ τὴ γαλήνη
Μέσα τους ἔχουν καὶ δωροῦν τὴν εὐλογία
Ποὺ σὰν προσευχηθοῦμε μᾶς γεμίζει, θεία.

Ἕνα ἀπ' αὐτὸ, ποὖχει τὸ θησαυρὸ κλεισμένο,
Τὸν τόμο, τραγούδηξε, ἀπὸ σένα διαλεγμένο,
Τραγούδι, καὶ στὸν ποιητὴ δῶσε τὸ στῖχο
Τῆς ὄμορφης φωνῆς σου τὸ γλυκὸ τὸν ἦχο

Καὶ μουσικὴ τότε ἡ νυχτιὰ θὲ νὰ γεμίζει,
Κάθε φροντίδα, ποὺ τὴ μέρα βασανίζει,
Τὴ σκέψη, κι' οἱ πόνοι σὰν Ἄραβες θὰ κλείσουν
Τὶς σκηνὲς τους καὶ σιωπηλὰ, μακρυὰ θὰ σβύσουν

Μετάφραση Κ. Α. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

HENRY · WADSWORTH LONGFELLOW

Ὁ μεγάλος Ἀμερικανὸς ποιητὴς H. W. Longfellow γεννήθηκε στὸ Πέρτλαντ τῆς Ἀμερικῆς στὰ 1807. Νεαρώτατος ἀκόμα διωρίσθηκε καθηγητὴς τῶν ξένων γλωσσῶν, στὶς ὁποῖες τελειοποιήθηκε ὕστερα ἀπὸ τριῶν ἐτῶν σπουδὲς στὴν Εὐρώπη. Ἔξη χρόνια ἔκαμε στὴ θέση αὐτὴ καὶ κιτόπιν διωρίστηκε καθηγητὴς τῆς νεοευρωπαϊκῆς φιλολογίας στὸ Harvard.

Στίχους ἄρχισε νὰ γράφῃ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν μαθητικῶν του χρόνων, καθὼς ἐπίσης καὶ πεζὰ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ κυριώτερο μέρος τῆς νεανικῆς του φιλολογικῆς παραγωγῆς. Τὴν ἐπίσημη ὅμως νὰ ποῦμε ἐμφάνισή του ἔκαμε σὲ ἡλικία 32 ἐτῶν (1839) μὲ τὰ μεγάλα ποιήματά του «Ὁ Ὑπερίων» καὶ «Φωνὲς τῆς Νύχτας». Στὸ δεύτερο αὐτὸ ποιητικὸ βιβλίο δημοσίευσε μεταφρ ίσεις ἀπὸ ἕξ ἢ ἑπτὰ ξένες γλῶσσες καθὼς καὶ τὸ περίφημο ποίημά του «Ἕνας ψαλμὸς τῆς ζωῆς».

Ὅλα τὰ τραγούδια τοῦ Longfellow διακρίνονται γιὰ τὴ λεπτότητα τῶν αἰσθημάτων, τὴ γλυκύτατη μουσικότητα τοῦ στίχου καὶ τὴ δύναμι τῆς φαντασίας. Ἂν καὶ ὕπῆρξε ἄνθρωπος μὲ ἐξαιρετικὴ ζωτικότητα τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ τραγούδια του διαπνέονται ἀπὸ μιὰ λεπτὴ συγκρατημένη ἀριστοκρατικὴ μελαγχολία ποὺ δὲν ξεσπάει ποτὲ σὲ δάκρυα καὶ λυγμούς.

Ἤξερε νὰ στολίζῃ τοὺς στίχους μὲ ἔξοχες παρομοιώσεις μὰ δὲν τὶς χρησιμοποιοῦσε ποτὲ μονάχα γιὰ στολίδια· ἔδινε μ' αὐτὲς μιὰ φωτεινὴ λάμψη στὴ σέψη του, ὅπως φαίνεται στοὺς παρακάτω πρόχειρα μεταφρισμένους στίχους του.

«Τὸ αἴσθημα εἶνσι βαθὺ καὶ ἤρεμο· κι' ἡ πειὸ ἀδιάφορη λέξη

Μοιάζει μὲ τὴ σημαδούρα ποὺ δείχνει τὸ μέρος ποῦ εἶνε ἡ ἄγκυρα κρυμμένη».

Τὰ πειὸ ἁπλὰ πράμματα ἀποτελοῦσαν πολλὲς φορὲς γι'αὐτὸν πηγὲς ὡραίων ἐμπνεύσεων. Κάποτε πῆρε ἕνα χιλιοειπωμένο καὶ κοινότατο θέμα, ἔκανε μιὰ κοινὴ παρομοίωση, χρησιμοποίησε στοὺς δεκα τέσσερις στίχους του πενήντα ἕξ διάφορες λέξεις, κοινὲς ἐπίσης καὶ μονοσύλλαβες κατὰ τὰ πέντε ἕχτα, καὶ μ' αὐτὸ τὸ ὑλικὸ ἔγραψε ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα τραγούδια του «Ἡ Βροχερὴ Μέρα».

Ὁ Longfellow ἔγραψε ἐπίσης καὶ ἰταλικοὺς στίχους καὶ χάρισε στὴ φιλολογία τῆς πατρίδας του μιὰ ἀριστουργηματικὴ μετάφραση τῆς Θείας Κωμωδίας τοῦ Dante.

Κρίνοντας τὸν «Ὀδοιπόροον ποὺ δημοσιεύουμε παραπάνω ὁ Poe, στὸ «Ποιητικὸ Στοιχεῖο» του γράφει:

«Χωρὶς μεγάλη δόση φαντασίας, οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶναι ἀξιοθαύμαστοι γιὰ τὴ λεπτότητα τῆς ἔκφράσεώς των. Μερικὲς ἀπὸ τὶς εἰκόνες ποὺ παρουσιάζουν εἶναι ὑποβλητικώτατες: Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὡραιότερο ἀπὸ

« . . . the bards sublime
whose distant footsteps echo
through the corridors of time

Ὅμοια ὑποβλητικὴ εἶναι καὶ ἡ ἰδέα τοῦ τελευταίου τετράστιχου. Τὸ ποίημα, στὸ σύνολό του, εἶναι ἀξιοθαύμαστο γιὰ τὴ χάρη τοῦ ἀτημέλητου στίχου, ποὺ τόσο πολὺ ταιριάζει μὲ τὸν χαρακτῆρα τῶν αἰσθημάτων ποὺ ἐκφράζει, καὶ γενικὰ γιὰ τὸ ἀβίαστο γράψιμό του».

Τὰ ἴδια θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε γιὰ τὰ περισσότερα τραγούδια τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ποιητῆ τῆς Ἀμερικῆς ποὺ στέκει, ἀναμφισβήτητα, πλάϊ στοὺς μεγαλείτερους ποιητὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα.

Πέθανε στὰ 1882. Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

VSEVOLD IVANOV

ΤΟ ΠΑΙΔΙ

(Συνέχεια)

Ὁ Ἀθανάσης λέει:

—Πέθαναν.

Τὰ παλληκάρια πλησιάζουν, κοιτάζουν. Τὰ κόκκινα πηλίκια νεκρώθηκαν. Καθισμένοι πλάϊ — πλάϊ, τὰ κεφάλια ριγμένα πίσω σὰν κουκοῦλες· κι' ὁ ἕνας εἶνε γυναῖκα. Τά μαλλια λυτά, κατασκονισμένα κιτρινόμαυρα, καὶ τὸ στρατιωτικὸ χιτώνιο ὑψώνεται ἀπό ἕνα φουσκωτὸ γυναικεῖο στῆθος.

—Ἀπελπισία, λέει ὁ Ντρεβεσίνι. Εἶνε καὶ λάθος τους ὅμως: δέν ἔπρεπε νὲ φορέσῃ πηλίκιο. Κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ σκοτώσῃ γυναίκα... Τίς γυναῖκες τίς χρειαζόμαστε.

Ὁ Ἀθανάσης φτύνει:

—Εἶσαι χτῆνος καὶπαληάνθρωπος...

—Στάσου εἶπε ὁ Σεριβάνωφ, δέν εἴμαστε ληστές.

Πρέπει νὰ καταγράψουμε τὰ δημόσια πραγματα. Δώσμου χαρτί.

Κάτω ἀπὸ τὴ θέση τοῦ ὁδηγοῦ, ἀνάμεσα στὰ «δημόσια πράγματα», μέσα σ' ἕνα κινέζικο πανέρι, ἦταν ἕνα μωρὸ μὲ πλιδαρὰ ἀκόμη μάτια, μεγάλο κεφάλι, ποὺ ἔσφιγγε στὸ χεράκι του τὴν ἄκρη μιᾶς σκούρας κουβέρτας. Ἦταν μικρό, δὲν θὰ τόχαν ἀκόμη ἀποκόψῃ ἀπὸ τὸ γάλα τῆς μάνας του, καὶ γκρίνιαζε σιγανά.

Ὁ Ἀθανάσης εἶπε μὲ τρυφερότητα:

—Νὰ τώρα . . .Κάτι θέλει νὰ πῇ, οτὴ γλῶσσα του . . .

Λυπήθηκαν ἀκόμη μιὰ φορὰ γιὰ τὴν γυναῖκα καὶ δὲν τὴν ἔγδυσαν, ἀλλὰ ὁ ἄντρας ἐθάφτηκε ὁλόγυμνος στὸν ἄμμο.

Στὴν ἐπιστροφὴ, ὁ Ἀθανάσης Πέτροβιτς ἦταν μέσα στὸ καρότσι, κρατοῦσε τὸ παιδὶ καὶ νανουρίζοντάς το, σιγοτραγουδοῦσε:

« Ἀηδόνι, ἀηδόνι μικρὸ πουλὶ
« Καὶ καναρίνι
« Τραγούδα θλιβερὰ..

Ὀνειρεύονταν τὸ χωριὸ τῶν Κύκνων, στὴν πατρίδα, τὶς βοσκὲς, τὴν οἰκογένειά του, τὰ μικρὰ καὶ ἔκλαιγε μὲ φωνὴ σπαραχτικὴ.

Τὸ παιδὶ ἔκλαιγε κι' ἐκεῖνο.

Ὁ καμμένος καὶ ρευστὸς ἄμμος ἔτρεχε κι' αὐτὸς καὶ ἔκλαιγε μὲ σπαραχτικὴ φωνὴ. Καὶ πάνω στὰ μικρὰ τους χοντροδέματα μογγολικὰ ἄλογα, οἱ συντρόφοι ἔτρεχαν καὶ εἶχαν τὰ πρόσωπα καὶ τὶς ψυχὲς καμμένα.

Στὸ μονοπάτι, ἀναμμένος ἀπὸ τὸν ἥλιο ἁπλωνόταν ὁ σπόρος τῆς ἀψιθιᾶς, σὰν τὸ μι-

κρούτσικο κι' ἀόρατον ἄμμο. Καὶ πάλι ἄμμος λεπτὸς καὶ πικρός. Ὦ μονοπάτια, μονοπάτια ποὺ διαβαίνουν τ' ἀγριοκάτσικα! Ὦ ἐρημιά, ἐρημιὰ πικρή! Ἡ Μογγολία εἶναι ἕνα ἄγριο καὶ ἄχαρο ζῶο.

Ἐξέτασαν τὰ πράγματα τῶν ἀξιωματικῶν. Ἦσαν βιβλία, μιὰ βαλίτσα, καπνὸς καὶ κίτι ἐργαλεῖα ἀτσάλινα, λαμπερά. Τὸ ἕνα τοποθετημένο σ' ἕνα τρίποδα βρισκόταν μέσα σὲ μιὰ χάλκινη θήκη, βαθμονομημένη.

Οἱ συντρόφοι πλησιάζουν, τὸ περιεργάζονται, τὸ ψηλαφίζουν, δοκιμάζουν τὸ βάρος του.

Βρωμοῦνε ξύγκι προβατίσιο ;—ἀπὸ τὴν πλήξη τους τὸ ἔρριξαν στὸ φωῖ καὶ τὰ ροῦχα τους ἐμούσκεψαν ἀτὸ τὸ ἄλειμμα. Ἐκεῖνοι ποὺ εἶνε ἀπὸ τὸ Ντὸν—μὲ τά μῆλα πεταμένα, τὰ χείλη λεττὰ καὶ γλυκὰ· οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὰ δρυχεῖα τῆς ἀσβεστόπετρας—μὲ τὰ μιλλιὰ μαῦρα καὶ μακρυά, σκυθρωποὶ. Καὶ ὅλοι, ἔχουν πόδια στραβὰ σὰν τόξα καὶ τὴν τραχειὰ φωνὴ τῆς στέππος.

Ὁ Ἀθανάσης ἀνασήκωσε τὸν τρίποδα μὲ τὸ χάλκινο κεφάλι καὶ εἶπε :

— Τηλεσκόπιο.

Καὶ μισοκλείνοντας τὰ μάτια :

—Καλὸ τηλεσκόπιο, ποὺ κοστίζει πάνω ἀπὸ ἕνα ἑκατομμύριο. Μ' αὐτὸ, παιδιά, ἐκοίταξαν τὸ φεγγάρι καὶ βρήκανε πάνω χρυσορυχεῖα. Δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ πλύσιμο αὐτὸ τὸ χρυσάφι, εἶνε καθαρὸ σὰν ἀλεύρι, δὲν ἔχεις παρὰ νὰ τὸ βάλῃς στὸ πουγγί....

Ἕνας καινούργιος, φερμένος ἀπὸ τὲς πολιτεῖες, ἔσκασε τὰ γέλοια.

— Τὶ κουβεντιάζει, ποὺ νὰ τὸν πάρῃ ὁ . . . .

Ὁ Ἀθανάσης ἐθύμωσε.

— Ἐγώ ; . . . Στάσου . . .

. . . . . .

Μισομοιραστήκαν τὸν καπνὸ καὶ παρέδωσαν τὰ ἐργαλεῖα στὸν Ἀθανάση Πέτροβιτς. Σὰν θησαυροφύλακας ποὺ εἶνε θὰ μπορεῖ νὰ τὰ ἀλλάξῃ, τὴν ἀνάγκη, μὲ τίποτ' ἄλλο, στοὺς Κιργκίζ.

Τὰ βάζει σωρὸ μπροστὰ στὸ παιδί.

— Νά, πάρε...

Τὸ παιδὶ δὲν βλέπει τίποτα· κλαίει. Ὁ Ἀθανάσης δοκιμάζει μὲ χίλιους τρόπους, τόσο ποὺ νὰ ἱδρώσῃ· τὸ παιδὶ κλαίει.

Οἱ μάγειροι φέρνουν τὸ φαΐ. Ἁπλώνεται μιὰ μυρωδιὰ βαρειά, βουτύρου, λαχάνων καὶ λαδιοῦ. Τὰ μεγάλα ξύλινα κουτάλια βγῆκαν ἀπὸ τὶς μπόττες. Τὰ χόρτα στιβάζοντας στὸ στρατόπεδο. Ἡ φάραγγα εἶνε βαθειά, σκιερὴ, κι' ἀπὸ ψηλὰ ὁ ἔφιππος σκοπὸς φωνάζει :

— Γρήγορα . . . Θέλω νὰ μασήσω . . . Ἀντικατάσταση . . .

Μετὰ τὸ φαΐ, θυμόνται. Πρέπει νὰ δώσουν νὰ φάῃ τὸ παιδὶ. Κλαίει ἀκατάπαυστα.

Ὁ Ἀθανάσης μασάει ἕνα κομμάτι ψωμὶ, χώνει τὸν μουσκεμένο χυλὸ στὸ ἀνοιχτὸ κι' ὑγρὸ στόμα, ψιθυρίζοντας :

— Ἄντε . . . φάε . . . φάε . . . διαολάκι . . .

Μὰ ἐκεῖνο κλείνει τὸ στόμα καὶ γυρίζει τὸ κεφάλι. Δὲν θέλει. Κλαίει μὲ τὴ μύτη.

Τὰ παλληκάρια πλησιάζουν, μαζεύονται. Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλια κοιτάζουν τὸ παιδὶ, σιωπαίνουν.

Κάνει ζέστη. Τὰ μῆλα καὶ τὰ χείλη λάμπουν ἀπὸ ἄλειμμα. Οἱ μπλοῦζες ξεκουμπώθηκαν, τὰ πόδια—γυμνὰ, κίτρινα σὰν τὴ μογγολικὴ γῆ. Ἕνας προτείνει :

— Δὲν τοῦ δίνουμε λαχανόσουπα;

Ἔβαλαν τὴ σούπα νὰ κρυώσῃ. Ὁ Ἀθανάσης ἐβούτηξε τὸ δάχτυλό του καὶ τόβαλε στὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ. Ἡ ὤμορφη παχυὰ σούπα ἔτρεχε ἀπὸ τὰ χειλάκια στὸ τριανταφυλλὶ πουκαμισάκι, στὴν καπλαντισμένη κουβέρτα.

Δὲν θέλει.

—Ἕνα κουτάβι εἶναι πιὸ ἔξυπνο. Θὰ βύζαινε τὸ δάχτυλο...

—Ναί, μὰ εἶναι σκυλί, κι' αὐτὸ ἄνθρωπος.

—Μόνος σου τὸ βρῆκες αὐτό ;...

Τὸ ἀπόσπασμα δὲν ἔχει γάλα γελαδινό. Ἐσκέφθηκαν βέβαια νὰ τοῦ δώσουν φοράδας. Ἀδύνατο. Χτυπάει στὸ κεφάλι. Μπορεῖ νὰ ἀρρωστήσῃ.

Τὰ παλληκάρια διασκορπίζονται ἀνάμεσα στὰ κίρρα, συζητοῦν σὲ ὁμίλους, ἀνησυχοῦν. Ὁ Ἀθανάσης τρέχει ἀπὸ τόνα στ' ἄλλο, μ' ἕνα κουρελιασμένο παλτὸ πάνω του, τὰ μάτια ζαρωμένα, ἀνήσυχα. Ἡ φωνή του εἶνε σπαραχτική, ἀνυπόμονη, παιδιάτικη.

—Τὸ λοιπόν ;.... Δὲν τρώει, συντρόφοι.... Κι' ὅμως πρέπει... Ἔ ;...

Οἱ συντρόφοι στεκόντουσαν ἀκίνητοι, πελώριοι, μὲ τὰ βλέμματα γεμάτα ἀμηχανία.

—Γυναικεῖες δουλειὲς αὐτές, βλέπεις...

—Καὶ βέβαια...

—Ἂν ἦταν μαζὶ μιὰ γυναῖκα θἄτρωγε κι' ἕνα ὁλόκληρο ἀρνί..

—Νὰ τώρα...

Ὁ Σελιβάνωφ ἐμάζεψε τὸ ἀπόσπασμα κι' ἐδήλωσε :

—Ἕνα χριστιανόπαιδο ὡστόσο δὲν μπορεῖ νὰ ψωφίσῃ σὰν ζῶο. Ὁ πατέρας, ἂς παραδεχτοῦμε πὼς ἦταν ἀστός, ἀλλὰ τὸ παιδί...

Τὰ παλληκάρια συμφώνησαν :

— Αὐτὸ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸ παιδί...

Ὁ Ντρεβεσίνιν ἐκάγχασε :

—Ἄντε πιτσιρίκο... Σὰ θὰ μεγαλώσης θ' ἀνέβῃς στὸ φεγγάρι... Στὰ χρυσορυχεῖα...

Τὰ παλληκάρια δὲν γελοῦνε. Ὁ Ἀθανάσης ὕψωσε τὴ γροθιά του κι' ἐκραύγασε :

—Τί παληοχτῆνος ποὺ εἶσαι ὡστόσο !

Βημάτισε ἀνυπόμονα, κάνοντας χειρονομίες κι' ὕστερα, ξαφνικά, φώναξε μὲ διαπεραστικὴ φωνή :

—Μιὰ γελάδα... χρειάζεται μιὰ γελάδα...

Ὅλοι σὰν ἠχώ :

—Χωρὶς ἀγελάδα, πάει...

—Χωρὶς ἄλλο μιὰ γελάδα...

—Ἀλλοιῶς θὰ ψοφήσῃ...

Ὁ Ἀθανάσης εἶπε, ἀποφασισμένος :

—Θὰ πάω γιὰ γελάδες, παιδιά !

Κοροϊδευτικά, ὁ Ντρεβεσίνιν, τὸν διέκοψε :

—Στὶς ὄχθες τοῦ Ἰρτούτς, στοὺς Κύκνους...

—Δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ πάω στοὺς Κύκνους, πάλι... Θὰ πάω στοὺς Κιργκίζ.

—Ν' ἀλλάξῃς τὸ τηλεσκόπιο.

Ὁ Ἀθανάσης ρίχνεται πάνω του, οὐρλιάζει λυσσασμένα :

—Βρωμιάρη, χτῆνος. Θὰ σοῦ σπάσω τὰ σαγόνια.

Μά, καθὼς ἄρχιζε νὰ παραφωνάζῃ, ὁ Σελιβάνωφ, ποὺ προέδρευε στὴν συγκέντρωση, τὸν διέκοψε :

—Φτάνει...

Κι' ἀπεφάσισαν : ὁ Ντρεβεσίνιν, ὁ Ἀθανάσης Πέτροβιτς κι' ἀκόμη τρεῖς συντρόφοι θὰ πᾶνε στὸ στρατόπεδο τῶν Κιργκίζ μέσα στὴ στέππα καὶ θὰ φέρουνε μιὰ γελάδα. Ἂν μποροῦν καὶ δυὸ καὶ πέντε, οἱ μάγειροι ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ κρέας.

Ἔδεσαν τὶς καραμπίνες στὶς σέλλες. Ἐφόρεσαν καπέλλα κερκέζικα ἀπὸ τομάρι ἀλεποῦς γιὰ νὰ τοὺς μοιάζουν ἀπὸ μακρυά.

— Στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ !

Ἐτύλιξαν τὸ μωρὸ σὲ μιὰ κουβέρτα καὶ τὸ ἔβαλαν σ' ἕνα καρότσι. Ἕνα νεαρὸ παλληκάρι καθόταν κοντὰ του καὶ γιὰ νὰ διασκεδάζῃ τὸν ἑαυτό του καὶ τὸ παιδὶ, ἔριχνε πιστολιές.

4

Ὦ σεῖς ἐκτάσεις γεμάτες ἄμμο ! ἄχαρον ἄμμο μογγολικὸ!

Ὦ πέτρες!—βράχοι γαλάζιοι, χέρια τῆς βαθειᾶς κι' ἀπάνθρωπης γῆς!

Μέσα στὶς ἀμμώδεις ἐκτάσεις προχωροῦν οἱ Ρῶσσοι. Εἶνε νύχτα.

Οἱ ἄμμοι ἀποπνέουν ζέστη, ἀψιθιὰ . . .

Τὰ σκυλιὰ, στὸ στρατόπεδο γαυγίζουν τοὺς λύκους, τὰ σκοτάδια.

Οἱ λύκοι οὐρλιάζουν μέσ' τὴ νύχτα τὸ θάνατο.

Οἱ Κιργκὶζ ἔφυγαν μπροστὰ στὸ θάνατο.

— Θὰ σώσουμε τὶς κατασκηνώσεις μας ἀπὸ τὸ θάνατο ;

Τὰ σκοτάδια πράσινα, πνιγερά, τρεμουλιάζουν πάνω ἀπὸ τὸν ἄμμο ποὺ μόλις τὰ κρατάει. Θὰ ὁρμήσουν θὰ πετάξουν πρὸς τὴ Δύση.

Ἡ κατασκήνωσῃ ἀναδίνει μιὰν ὀσμὴ τυριοῦ καὶ γιαούρτης. Κοντὰ στοὺς κίτρινους δαυλοὺς κάθονται τὰ μωρὰ τῶν Κιργκίζ, λιγνὰ καὶ πεινηλέα. Κοντά τους, τὰ σκυλιὰ μὲ τὶς αἰχμηρὲς μοῦρες, τὰ λιπόσαρκα πλευρά. Οἱ σκηνὲς μοιάζουν σὰν θημωνιὲς. Πίσω, μιὰ λίμνη, βοῦρλα.

Τραβοῦνε βοῦρλα μέσα στὶς κίτρινες φωτιές.

Ἄ—α—α...

Ξαφνικά, Κιργκὶζ ἐπήδηξαν ἔξω ἀπὸ τὶς καλύβες. Πρῶτα ἕνας, ὕστερα ὅλοι μαζὶ, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν, τρομαγμένοι :

— Χτύπα . . . χτύ . . . οὐροῦσσ . . . οὐροῦσσ ! . . χτύ . . .

Πηδοῦνε στὰ νύχτα καὶ μέρα σελλωμένα ἄλογα. Τὰ παγούρια ἀντηχοῦνε, ἡ στέππα ἀντηχεῖ. Τὰ βοῦρλα φωνάζουν σὰν ἀγριόπαπιες

Ἄρ . . . ἄρ . - .

Ἕνας μόνο, μὲ σταχτιὰ γένια. πέφτει ἀπὸ τὸ ἄλογο, μὲ τὸ κεφάλι στὸ καζάνι, τὸ ἀναποδογυρίζει καὶ τσουλουφρισμένος, οὐρλιάζει μὲ ἄγρια φωνὴ. Κοντά του, ἕνα σκυλί μὲ τὴν οὐρὰ στὰ σκέλια, φοβισμένο, χώνει τὸ πεινασμένο του μουσούδι στὸ ζεστὸ γάλα.

Οἱ φοράδες χλιμιντρίζουν. Τρομαγμένες, οἱ προβατίνες χτυπιόνται μέσα στὴ στάνη. Οἱ γελάδες ξεφυσαίνουν βαρειά, σὰν λαχανιασμένες.

Οἱ γυναῖκες, ὑποταχτικές. βλέποντας τοὺς Ρώσσους ξαπλωνόντουσαν στ' ἀχυροστρώματα. Ὁ Ντρεβεσίνιν γελοῦσε, κυνικά :

— Δὲν εἴμαστε κριάρια... Δὲν μπορεῖ κανεὶς διαρκῶς νὰ τίς...

Ἐγέμισε γρήγορα τὸ πλατύ παγούρι του γάλα καὶ σπρώχνει τὶς γελάδες καὶ τὰ μοσχάρια μπροστά του. Τὰ μοσχάρια, λυμένα, ἐσπρωχναν μὲ τὸ κεφάλι τὰ μαστάρια, ἅρπαζαν χαρούμενα μὲ τὰ μεγάλα τους μαλακὰ χείλη τὶς ρόγες.

—Πεινᾶνε . . . ἔ ; . . .

Κι' ὁ Ντρεβεσίνιν διώχνει τὶς γελάδες μπροστά του.

Ὁ Ἀθανάσης ἐπῆρε ἄλλη μιὰ βόλτα τὴν κατασκήνωση κι' ἤθελε νὰ φύγῃ κι' ὅλα ὅταν ξαφνικὰ θυμήθηκε :

— Χρειάζεται ἕνα θηλαστήρι. Ξεχάσαμε τὸ θηλαστήρι.

Ρίχτηκε στὶς σκηνὲς γιὰ νὰ τὸ βρῇ. Οἱ φωτιὲς εἶχαν σβύσει. Ὁ Ἀθανάσης ἅρπαξε ἕνα δαυλὸ καὶ σπέρνοντας σπίθες, πνιγμένος ἀπὸ τὸν καπνὸ ζητάει τὸ θηλαστήρι. Στὸ ἕνα του χέρι τρίζει τὸ δαυλί, στὸ ἄλλο κρατάει ἕνα πιστόλι.

Πουθενὰ θηλαστήρι. Στὰ στρώματα, σκεπάζοντας τὰ κεφάλια, οἱ γυναῖκες, ὑποταχτικὲς, ξαπλωνόντουσαν. Τὰ μωρὰ οὐρλιαζαν.

Ὁ Ἀθανάσης, μανιασμένος, σὲ μιὰ καλύβα φωνάζει σὲ μιὰ νεαρὴ Κιργκέζα . . .

— Ἕνα θηλαστῆρι, μωρὴ βρῶμα, δῶσ' μου ἕνα θηλαστῆρι ! . . .

Ἡ γυναῖκα κλαίει καὶ ἀρχίζει νὰ ξεκουμπώ-

νει τὴν μπλούζα της γοργά, ἔπειτα τὸ πουκάμισό της.

— Δὲν ξέρω . . . Ἄλ . . Ἄλ . .

Πλάϊ της, στὸ στρῶμα, ἔκλαιγε ἕνα μικρὸ τυλιγμένο σὲ κουρέλια.

Ἡ Κιρκγέζα μάζευε τὰ γόνατα.

— Ἄλ . . . ἄλ . . .

Μὰ ἔξαφνα. ὁ Ἀθανάσης τῆς ἁρπάζει τὰ στήθια, τὰ πιέζει καὶ σφυρίζει χαρούμενα :

— Δὲν ξέ ω . . . Δὲν . . .

— Καλό..μὴν οὐρλιάζεις....Ἔλα, πᾶμε

Καί, ἀπὸ τὸ χέρι, τὴν ἐτράβηξε μαζί του. Τὸ δαυλὶ ἔπεσε. Τὸ καλύβι ἔγεινε σκοτεινότερο.

Μέσα στὴ νύχτα, ἀνέβασε τὴ γυναῖκα στὴ σέλλα καὶ ψηλαφίζοντας κάπου-κάπου τὰ στήθια της, ἔφυγε γιὰ τὶς φάραγγες τοῦ Σελιβάνωφ.

—Εὗρῆκα παιδιά, ἔλεγε χαρούμενα καὶ τὰ μάτια του γέμιζαν δάκρυα.

—Θὰ βρίσκω πάντα, ἐγώ, τ' ἀδέρφι.

2

Στὸ στρατόπαιδο ἀνακάλυψαν,—ὁ Ἀθανάσης δὲν τὄχε ἰδεῖ στὸ σκοτάδι—πὼς ἡ Κιργκέζα εἶχε πάρει μαζὶ τὸ παιδί της.

—Δὲν πειράζει παιδιά, ἔχει γάλα καὶ γιὰ δύο. Ἔπειτα ἔχουμε καὶ γελάδες κι' εἶνε γυναῖκα γερὴ.

Ἡ γυναῖκα ἦταν σιωπηλὴ καὶ θήλαζε τὰ παιδιὰ χωρὶς νὰ τὴν βλέπουν. Ἦταν ξαπλωμένα στὸ ἀχυρόστρωμα, πλάϊ της,—τὸ ἕνα ἄσπρο τ' ἄλλο κίτρινο.— καὶ ξεφώνιζαν μαζί.

Μονάχα ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἑβδομάδα ὁ Ἀθανάσης Πέτροβιτς εἶπε στὴ γενικὴ συγκέντρωση:

—Κάτι μᾶς φκιάγνουν, σύντροφοι; ἡ Κιγκέζα ἡ βρωμούσα μᾶς ξεγελάει στὸ θήλασμα, στὸ δικό της δίνει ἀκέριο τὸ βυζὶ καὶ στό δικὸ μας τὸ ἀπομεινάρι, Τὴν εἶδα.

Τὰ παληκάρια πᾶνε. κοιτάζουν. Τὰ μωρὰ εἶνε σᾶν ὅλα τἄλλα. Τὸ ἕνα ἄσπρο, τὸ ἄλλο κίτρινο σᾶν ὥριμο πεπόνι.

Μονάχα θἄλεγες πὼς τὸ Ρώσσικο εἶνε πιὸ ἀδύνατο ἀπὸ τὸ Κιργκὶζ.

Ὁ Ἀθανάσης χειρονομεῖ:

—Τοῦδωσα μάλιστα καὶ ὄνομα — Βασίλη καὶ τώρα νὰ. . Τὶ ἀτιμία...

Ὁ Ντρεβεσίνιν λέει :

— Εἶσαι ἀδυνατούλης, ρὲ Βασιλάκη.

Ἐπῆραν ἕνα ραβδὶ, τὸ ὑπολόγισαν προσεχτικὰ νὰ μὴν εἶνε ἡ μιὰ του ἄκρη βαρύτερη ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἐκρέμασαν τὰ παιδιὰ στὶς δύο ἄκρες:—ποιὸ θἄναι βαρύτερο ;

Ξεφώνιζαν μέσα στὰ κουρέλια τους καθὼς ἦσαν κρεμασμένα ἀπὸ τρίχινα σκοινιὰ. Ἀνάδιναν μιὰ λεπτὴ μυρωδιὰ μωροῦ. Ἡ γυναῖκα, κοντὰ σ' ἕνα κάρρο, χωρὶς νὰ καταλαβαίνῃ τίποτα, ἔκλαιγε.

Τὰ παλληκάρια σωπαίνουν, κοιτάζουν.

—Ἄστο, λέει ὁ Σελιβάνωφ.

Ὁ Ἀθανάσης Πέτροβιτς ἀφίνει τὸ ραβδὶ καὶ μὲ—μιᾶς, τὸ Ρώσσικο ἀνεβαίνει.

— Χμ, ἐκεῖνο τὸ κιτρινιάρικο, λέει ὁ Ἀθανάσης μανιασμένος, ἔχει παραφουσκώσει.

Σηκώνει ἀπὸ χάμου ἕνα ξεραμένο κρανίο ἀρνιοῦ καὶ τὸ βάζει στὸ Ρώσσικο. Ἰσορροποῦνε.

Οἱ συντρόφοι ταράζονται, φωνάζουν :

— Τοῦχει δώσει περισσότερο γάλα . . . . ἔ, παιδιά;

— Ἄντε νὰ ἰδῆς . . .

— Τὶ χτῆνος . . . .

— Ἔχουμε κι' ἄλλη δουλειὰ ἔξω ἀπὸ τὰ μωρά.

Οἱ συντρόφοι συμφωνοῦνε :

— Βέβαια, ἄντε νὰ ἰδῆς . . .

— Ναὶ, μὰ εἶνε καὶ μάννα του . . .

Καὶ βηματίζοντας, ὁ Ἀθανάσης οὐρλιάζει :

— Ὥστε, κατὰ σένα, ἕνα Ρώσσικο πρέπει νὰ ψοφήσῃ . . . γιὰ μιὰ μαϊμοῦ, ἔ; λοιπὸν πρέπει νὰ ψοφήσῃ ὁ Βασίλης ;

Κοιτάζουν τὸ Βασίλη : — χλωμός, ἀδύνατος.

Οἱ συντρόφοι σαστίζουν.

Ὁ Σελιβάνωφ λέει τότε στὸν Ἀθανάση Πέτροβιτς :

— Δὲν ἔχεις παρὰ νὰ τὸ . . . ναί . . , τέλος πάντων . . . Πρέπει νὰ πεθάνῃ . . . τὸ Κιργκέζικο, διάβολε. Σκοτώσαμε τόσα,—ἕνα περισσότερο . .

Τὰ παλληκάρια κοιτάζουν ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν Βασίλη καὶ διασκορπίζονται χωρὶς λέξη.

Ὁ Ἀθανάσης πέρνει τὸ κίτρινο μωρὸ καὶ τὸ διπλώνει σ' ἕνα παλιοσακκί.

Ἡ μάννα οὐρλιάζει. Ὁ Ἀθανάσης τῆς τραβάει μιὰ γροθιὰ στὴ σαγονιὰ καὶ βγαίνει ἀπὸ τὴ φάραγγα στὴ στέππα.

3

Ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες, τὰ παλληκάρια σηκωνόντουσαν στὰ νύχια, στὴν εἴσοδο τῆς σκηνῆς, καὶ πάνω ἀπὸ τοὺς ὤμους, ἐκοίταζαν μέσα, ὅπου, στὸ στρῶμα ἡ Κιργκέζα ἐθήλαζε τὸ λευκὸ παιδί.

Ἡ γυναῖκα εἶχε τὸ πρόσωπο ἀποφασισμένο, μὲ μάτια σὰν σπόρια ἀραποσιτιοῦ. μιὰ μαβιὰ μπλούζα καὶ κίτρινες μπότες.

Τὸ παιδὶ ἔσπρωχνε μὲ τὸ πρόσωπο τὸ βυζί, τὰ χέρια του πασπάτευαν τὴν μπλούζα καὶ τὰ πόδια του κουνιόταν ἀδέξια καὶ κωμικὰ σὰ νὰ πηδοῦσε.

Τὰ παλληκάρια, βλέποντάς το γελούσαν δυνατά.

Ὁ Ἀθανάσης Πέτροβιτς ἐκοίταξε μὲ συγκίνηση καὶ ρουφώντας τὴ μύτη, ἔκλαιγε :

—Ἔ; . . . βάζει τὰ δυνατὰ του . . .

Καὶ πίσω ἀπὸ τὴν πάνινη σκηνὴ, ἐκτεινόντουσαν πρὸς τὸ ἄγνωστο, οἱ φάραγγες οἱ στέπῃ Μογγολία.

Πρὸς τὸ ἄγνωστο ἐκτεινόταν ἡ Μογγολία—Ζῶο ἄγριο καὶ ἄχαρο.

Τέλος

(Ἀπὸ τὸ ρωσσικὸ) Δ. Μ.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑ—ΛΑΥΡΑ: «Σιγαλὲς Φωνές» 1928. Ἕνας τόμος μὲ καμμιὰ ὀγδονταριὰ ποιήματα διαιρεμένα σὲ τέσσερα μέρη ποὺ :

ὅπως σταλάζει ἀπὸ τὴ σίκλα τὸ νεράκι

σταλάζουν κι' αὐτὰ ἕνα-ἕνα χτενισμένα, χαριτωμένα, σὲ διάφορα θέματα, ρυθμούς, καὶ ρίμες. Τὰ πρῶτα μέρη «Παληὰ Ἀθήνα» καὶ «τοῦ παληοῦ καιροῦ» εἶναι ὅλα περασμένα, ξεχασμένα, ἀναφτερουγίσματα μιᾶς γενιᾶς :

ποὺ ἄναφτες Σαββατόβραδο τὸ φοῦρνο μας μὲ θροῦμπι καὶ μοσκοβόλα ἡ γειτονιά...

μιᾶς γενιᾶς—μὲ σοκάκια καὶ ροῦγες, μὲ φουντωμένα παράθυρα ἀπὸ βασιλικούς, μὲ κληματαριὲς καὶ παρεκκλήσια, κλείδωνες κι' ἀραβωνιάσματα καὶ τὶς ὀχρομάγουλες ζωντανὲς παρθένες καὶ μητέρες Παναγίες της.

Ἑνὸς κόσμου ὁλοκλήρου—μὲ τὰ ὅλα του—σὰν γραμμένο ἀπὸ Ἱστορικό, ποὺ ἡ λεβεντιά του στὸ κορύφωμα τοῦ Ἔρωτα καταστάλαζε τὸ μουρομάνικό του γιαρὲ στὰ στήθια τοῦ ξανθοῦ κανακάρη, πρωτάρη στῆς ἀγάπης τὸ φιλί :

μ' ἕνα σημάδι στὴν καρδιὰ τριανταφυλλὶ
γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς Ρηνιώς, καὶ τὸ γινάτι.

Ὅλη ἡ περασμένη ζωὴ τῆς Ἀθήνας, τῆς λαγκαδιᾶς τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ βουνοῦ νοσταλγικὰ ξανάρχεται στὴ σκέψη τοῦ ποιητὴ τὸν σέρνει σ' ἀκούραστο χορὸ-ἑνὸς μουσικώτατου στίχου.

Εἶναι ἀδύνατο οἱ ποιητικὲς αὐτὲς ἀναμνήσεις νἄχουν ἀντιγραφεῖ ἀπὸ τοὺς ἱστοριογράφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ ποιητὴς τὶς ἔγραψε μὲ τὴ ψυχή του γιατὶ ἔζησε, χόρτασε τότες, ἴσως ὅμως δὲν ἔδωσε καὶ προσοχὴ—ἀλλὰ σήμερα ἡ ἀνάμνηση κι' ἡ νοσταλγία του τὰ παρουσιάζουν τόσο ὄμμορφα, τόσο ἀγαπημένα...

Αὐτὸ φανερώνεται ὕστερα ἀπὸ πολλὴ προσοχὴ τοῦ κάθε στίχου ποὺ κρύβει βαθειά του—ἀφανέρωτα στὰ πρῶτα διαβάσματα—ἕναν βαθὺ πόνο, μιὰ νοσταλγικὴ θλίψη, ἕνα κλάϋμα ποὺ πολλὲς φορὲς δαυλίζει το στίχο ποὺ θέλει καὶ προσπαθεῖ νὰ φαίνεται ἥσυχος κι' ὄχι λυπημένος. Τὸ κλάϋμα αὐτὸ ξεσπᾶ ἀκρατητο στὴ «σπασμένη κιθάρα» τοῦ τρίτου μέρους «Παληὰ τραγούδια». Ἡ παληὰ κιθάρα - ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς—ποὺ χρόνια χωρὶς τέλια βρίσκονταν πεταγμένη σὲ μιὰ σοφίτα κλαίγοντας κάθε φθινόπωρο ποὺ στάλαζε ἀπάνω της ἡ βροχή, ἕνα Μάρτη ποὺ ζευγάρωσαν δυὸ πουλιά, δυὸ χελιδόνια στὸ κουφάρι τη', ἄρχισε νὰ μιλάει ξανά :

Κι' ἡ παληὰ κιθάρα ποῦχε σπάσει
κι' ὅλα της τὰ τέλια εἶχαν κοπῆ,
Πρὶν σβηστῆ κι' ὁλότελα σωπάσει,
λέει στερνὴ φορὰ μὴν τὰ ξεχάση
τὰ ὅσα στὸν καιρό της εἶχε πῆ.

Ἡ παληὰ κιθάρα, τοῦ ποιητή—ἂν καὶ τὸ ποίημα της τέλειωσε—ἐξακολουθεῖ νὰ ψάλλει τὰ δικά του, τὸν πόνο του, τῆς ἐλπίδες του ποὺ ἀρμενίζουν καὶ γὼ δὲν ξέρω ποὺ μὲ τῶν ὀνείρων του τὴ βάρκα, καὶ σμίγει στὴν ἀγάπη τῆς κολῆς του κατασταλάζοντας μὲ μύρια τοῦ δειλινοῦ χρώματα, στὰ γκρίζα της μαλλιά.

Τὸ τέταρτο μέρος τοῦ βιβλίου «Ἱερουσαλὴμ» ἐντελῶς ξεχωριστό. Ἐνῶ τὰ τρία πρῶτα μποροῦσαν νἄχαν ἕνα τίτλο, μονάχα, αὐτὸ εἶναι ἀπόλυτα ξένο ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Τὰ 9 του ποιήματα ἔχουν μιὰ χριστιανικὴ πνοή, δεμένα σὲ πλουσιόλογο στῖχο. Πάλι μιὰ παληὰ ἱστορία—ἱστορία τόσο παληὰ καὶ χιλιοειπωμένη κι' ὅμως μὲ τὴν τέχνη τοῦ ποιητὴ τόσο ἰδιόρυθμη καὶ καινούργια. Ἡ «Ἀλήθεια» τὸ τελευταῖο τῆς σειρᾶς, ἡ πιὸ πονεμένη σκέψη τοῦ ποιητή : Ἡ Ζωὴ δὲν ἔχει τόπο γιαὐτοὺς ποῦ κλαῖνε στὴν ὅλη ζήση· μόνο μακρυὰ ἀπὸ τόπους καὶ χρόνους :

μέσα σὲ μιὰ ἀπαλώτατη γαλήνη,
γλυκὸ νερὸ κυλάει μιὰ θεία βρύση
γιὰ ὅποιον σ' αὐτὸ τὸν κόσμο ἔχει δακρύσει!

Τώρα ποὺ τέλειωσε ἡ στοιχειώδης ἀνάλυση τοῦ βιβλίου, τί νὰ πῶ; Γιὰ μένα θἄπρεπε νὰ ξαναγράψω ὁλόκληρο τὸ βιβλίο, ἂν προσπαθοῦσα ν' ἀραδιάσω ἐδῶ τοὺς στίχους ποὺ μ' ἀρέσουν, γιὰ τὴν ἁρμονία τους, τὴ μουσικότητά τους, τὴν πονεμένη τους χάρι ἀκόμα καὶ στὴ ρίμα.

Αὐτὸ τὸ βιβλίο τὸν ἀνεβάζει ψηλά, ἀνώτερα ἀπὸ τ' ἄλλα δύο του—χωρὶς νὰ παίζουν κανένα ρόλο οἱ μερικὲς ἐπιδράσεις Ἑλλήνων καὶ Γάλλων ἀκόμα λυρικῶν. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει ἐπιρεαστεῖ ἀπὸ κάπου καὶ ἡ ἐπίδραση κάτι ξένου στὴ ψυχή μας εἶναι ἀναπόφευχτη—πολὺ καλὴ ὅμως ὅταν μπορεῖ νὰ φορμαριστεῖ σύμφωνα, μὲ τὴ δική μας ἀτομικότητα. Κι' ὁ Πετιμεζᾶς—Λαύρας μπορεῖ νὰ φορμάρει τὴν ἐπίδραση γιατὶ εἶναι ποιητὴς ἀνεγνωρισμένος. Ἄλλωστε ἔτσι γεννήθηκαν—ἀπὸ ἀλληλεπιδράσεις—οἱ διάφοροι ρυθμοὶ τῆς τέχνης.

ΚΩΣΤΑΣ ΔΑΡΡΙΓΟΣ

ΝΤΟΛΗ ΝΙΚΒΑ: ΠΑΛΗΕΣ ΑΓΑΠΕΣ, *Διηγήματα.1928*

Ὁ κ. Ντόλης Νίκβας, γνωστὸς ἀπὸ προγενέστερες ἐργασίες του, μερικὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες μάλιστα ἔτυχαν καὶ μιᾶς τιμητικῆς διάκρισης, ἐξέδωκε ἕνα κομψὸ βιβλίο μὲ δεκατέσσερα διηγήματα, περιστρεφόμενα σχεδὸν ἀποκλειστικὰ γύρω ἀπὸ τὸ ἀθάνατο ζήτημα τοῦ ἔρωτα Ὁ κ. Ξενόπουλος τὰ ἔχει μὲ ἀρκετὸν ἐνθουσιασμὸ προλογίσει.

Ὅ,τι ξεχωρίζει ἀμέσως στὸ βιβλίο τοῦ κ. Νίκβα, εἶνε ἡ ἄρνησή του νὰ ἀποδυθῇ σὲ προσπάθειες ἐπικίνδυνες; καὶ θέματα προβληματικά. Μιλάει γιὰ τὸν ἔρωτα, γιὰ τὶς γυναῖκες, γιὰ τὸν αἰσθηματικὸ πόνο, μὲ ἕνα τρόπο ποὺ συγκινεῖ μαζὶ καὶ ξεκουράζει τὸν ἀναγνώστη. Ἀναπτύσσει τὶς ἱστορίες του μὲ τρόπο ἐπιμελημένο καὶ τεχνικό, δείχνοντας ἕνα ἀναμφισβήτητο ἀφηγηματικὸ τάλαντο καὶ μιὰν ἀρκετὰ σπουδασμένη καὶ λεπτὴ παρατήρηση τῆς γυναικείας ψυχῆς. Πολλά του διηγήματα παρουσιάζουν μιὰν ἐνδιαφέρουσα παρατήρηση καὶ εὑρήματα κάποτε, πού, ἂν δὲν εἶνε ἀποκαλυπτικά, πάντως ὅμως στηρίζονται σὲ μιὰ σταθερὴ ψυχολογικὴ βάση. Ἀληθινά, τίποτα δὲν μένει ξεκάρφωτο, τίποτα ἀποτυχημένο...

Μὰ τὸν κ. Νίκβα φαίνεται νὰ παρασύρουν τὰ θέλγητρα μιᾶς εὔκολης ἐπιτυχίας. Συχνὰ-πυκνά, μέσα στὶς σελίδες του, κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους περικοπὲς γραμμένες ἀδιάφορα, χωρὶς καμμιὰν ὑποκειμενικὴ αὐστηρότητα ἀπὸ τὸν συγγραφέα καὶ μὲ μόνο σκοπὸ νὰ δελεάσουν τὰ αἰσθηματολογοῦντα κοριτσόπουλα, κοινὸ ὑπερβολικὰ πολυάριθμο καὶ εὐάλωτο προκλητικά. Ἔτσι, δὲν ἀντιστέκεται ὁ συγγραφέας τους οὔτε στὴ χρησιμοποίηση ξενογλώσσων ὅρων (ἡ σαλ-ντὲ-βάντ, κλπ.) ποὺ ἱκανοποιοῦν τὸ σνομπισμὸ τῶν ἀναγνωστριῶν του, οὔτε στὴ φλύαρη αἰσθηματολογία ποὺ περιέχουν μερικὰ

ραβασάκια, αὐτολεξεὶ παρατιθέμενα στὸ κείμενο καὶ ἱκανὰ νὰ φέρουν τὰ δάκρυα στὰ μάτια μιᾶς μαθητριούλας ποὺ περιμένει τὴν πρώτη της ἐξομολόγηση.

Ὁ κ. Νίκβας δὲν φαίνεται νὰ τ' ἀγνοῇ ὅλ'αὐτά. Σ' ἕνα προσεχτικὸ παρατηρητὴ δείχνεται ἀσφαλῶς ἱκανὸς νὰ πιάσῃ κάτι δυνατότερο καὶ πιὸ μελετημένο, κι' οὔτε τοῦ λείπουν τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια γι' αὐτό. Καὶ μέσα στὸν τόμο του πολλὰ κομμάτια ξεχωρίζουν. Ἡ «Κούνια» ἐπὶ παραδείγματι, γεμᾶτο ἀπὸ μιὰν ἐσωτερικὴ καὶ εἰλικρινῆ τρυφερότητα, ἡ «Ποιδοῦλα», «Μιὰ ξεχασμένη ἱστορία» καὶ τέλος τὸ «ἕνα πρωῒ στὸν Ἰλισσὸ»—μονάχο διήγημα ποὺ δὲν ἔχει ἐρωτικὸ θέμα καὶ ποὺ γι' αὐτὸ δὲν ὑστερεῖ σὲ συγκίνηση κι' ὠμορφιὰ ἀπὸ τ' ἄλλα—δίνουν τὸ μέτρο μιᾶς ἀναμφισβήτητης ἐπιδεξιότητας καὶ διάθεσης πραγματικῆς.

Ὁ κ. Νίκβας, ἂν καὶ τόσο γνωστός, βρίσκεται ἀκόμη στὴν ἀρχὴ τοῦ σταδίου του. Ὅταν θ' ἀποκτήσῃ τὴν φήμη, ποὺ τόσο φαίνεται νὰ ποθῇ τώρα, θὰ στραφῇ μὲ πιὸ πολλὴ αὐστηρότητα στὸν ἑαυτό του καὶ θὰ γίνῃ περισσότερο ἀπαιτητικός. Τότε θὰ μπορέσῃ νὰ μᾶς δώσῃ τὰ ἔργα ποὺ εἶνε ἄξιος νὰ γράψῃ καὶ τότε θὰ ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἐκτιμήσουμε στὴν πραγματική του ὑπόσταση.

ΑΝΑΣΤ. Ν. ΦΡΑΓΚΟΥ : ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Σ' ἕνα βιβλιαράκι ἀπὸ 59 μόλις σελίδες, ὁ κ. Φράγκος, νέος στὴν κριτική, περικλείει τέσσερες κριτικὲς σκιαγραφίες τῶν μεγαλυτέρων—ὅπως λέει—νεοελλήνων λογοτεχνῶν. Εἶναι δυὸ ποιηταί: Καβάφης—Παλαμᾶς καὶ δυὸ διηγηματογράφοι: Νικολαΐδης—Βουτυρᾶς.

Ἡ ἐπινόηση αὐτὴ τοῦ συγγραφέα, ἄσχετα πρὸς κάθε ἀντίθετη ἴσως γνώμη γιὰ τὴν ἐκλογή, ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχουν διάφοροι, εἶναι ἀληθινὰ εὐτυχέστατη. Δυὸ Ἕλληνες λογοτέχνες ποὺ ζοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ δυὸ ποὺ ζοῦνε στὴν ἤπειρο. Ἐξ ἄλλου καὶ τὰ τέσσερα ὀνόματα ἔχουν ἀπὸ καιρὸ ἐπιβληθεῖ στὸν λογοτεχνικὸ κόσμο. Οἱ κριτικὲς σκιαγραφίες τοῦ ἔργου τους, δοσμένες μὲ σπάνια εὐσυνειδησία ἀπὸ τὸν συγγραφέα, ἔχουν ὅλα τὰ προσόντα μιᾶς εἰλικρινοῦς σπουδῆς καὶ μιᾶς ἀμερόληπτης ἐκτίμησης. Ὁ κ. Φράγκος δὲν ἐπιζητεῖ νὰ αὐτοδιαφημισθῇ ὡς σπουδαῖος καὶ δύσκολος κριτικὸς μὲ τὸ νὰ ἀναζητῇ ἐπίμονα τὶς «ξένες ἐπιδράσεις» ἢ τὶς δῆθεν ἐπιδράσεις, τῶν κριομένων του. Μιλάει φυσικά, ἀπροσποίητα καὶ συχνὰ ἀφίνεται ἀκόμη νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὸν ὀρθόδοξό του ἐνθουσιασμό. Κι' αὐτὸ εἶνε ἴσως ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα προσόντα του: Ἀποκαλύπτεται ἔτσι ἄνθρωπος μὲ καλλιτεχνικὸ αἰσθητήριο. Καὶ παρ' ὅλη τὴν ἀντίθετη πρακτικὴ τῶν «ψυχραίμων» κριτικῶν τῆς μόδας, αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ θ' ἀποτελεῖ πάντα τὸ πιὸ ἀλάνθαστο κριτήριο τῶν ἔργων τέχνης.

Κάποια ἀκαταστασία στὸ ὕφος, στὴ γλώσσα, δὲν λείπουν ἀπὸ τὸ ἔργο του, ποὺ θἄπρεπε, σὰν ἔργο κριτικῆς ποὺ εἶνε, νὰ ἐπιμεληθῇ πολὺ καὶ τὴν μορφή του γιὰ νὰ δικαιολογεῖ, ἔτσι, ἀπόλυτα τὸ κριτικὸ δικαίωμα ποὺ πέρνει. Μὰ αὐτὸ δὲν προέρχεται ἴσως παρὰ μόνον ἀπὸ τὸ ὅτι τὰ σημειώματα αὐτὰ—καθὼς εἶνε ἑπόμενο—ἐγράφτηκαν σὲ διάφορες ἐποχὲς καὶ πῶς ὁ συγγραφέας τους βρίσκεται, εὐτυχῶς, ἀκόμη στὴν ἐξέλιξή του.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΣΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΑΣ

Εἴμαστε στὴν εὐχάριστη θέση νὰ ἀναγγείλουμε ὅτι ἡ κίνηση τοῦ πρώτου φύλλου τῆς «Πνοῆς» ὑπερέβη κυριολεκτικὰ κάθε προσδοκία. Σωρεία γραμμάτων ἤρθε στὰ γραφεῖα μας μὲ εὐχὲς καὶ συγχαρητήρια γιὰ τὴν ἔκδοσή της. Μὲ ἀληθινὴ συγκίνησι εὐχαριστοῦμε ὅλους ὅσους εἶχαν τὴν καλωσύνη νὰ ὑποστηρίξουν ὁπωσδήποτε τὴν «Πνοὴ» καὶ νὰ τὴν ἐνθαρρύνουν στὰ πρῶτα της αὐτὰ βήματα. Ἰδιαίτερα εὐχαριστοῦμε ἐκείνους ποὺ μὲ γράμματα θερμὰ μᾶς συνεχάρηκαν γιὰ τὴν ἔκδοσή της καθὼς καὶ τὸν καθημερινὸ καὶ περιοδικὸ τύπο ποὺ μᾶς ἔγραψε τόσο καλὰ λόγια. Εἶναι κάτι ἀφάνταστο ἐνισχυτικὸ γιὰ μᾶς ἡ αὐθόρμητη καὶ πληθωρικὴ αὐτὴ ἐπιδοκιμασία τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἀκόμη, βρισκόμαστε στὴν πολὺ εὐχάριστη θέση νὰ εἰποῦμε πῶς, ἀπὸ τὸ δεύτερο ἀμέσως φῦλλο της, ἡ «Πνοή», σπεύδει νὰ δημοσιέψῃ τὰ καλύτερα ἀπὸ τὰ κομμάτια ποὺ τῆς ἐστάλθηκαν. Ἔτσι, ἔχει τὴν πεποίθηση πῶς μ' αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐνέργεια, δικαιώνει τὴν ἔκδοσή της καὶ δίνει στοὺς νέους ποὺ τὴν ὑποστήριξαν καὶ ποὺ τ' ἀξιζουνε τὴν ὤθηση καὶ τὴν ἀνταμοιβὴ ποὺ ὑποσχέθηκε στὰ πρῶτα της λόγια. Γιατὶ τέτοια εἶνε ἡ φιλοδοξία τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ. Καὶ καμμιὰ σκέψη, ὑστερόβουλη ἢ ἐπιχειρηματικὴ δὲν θὰ ἐμπνεύσει ποτὲ τὶς ἐνέργειές του.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Λαβαίνουμε ἀπὸ τὴ Γαλλία τὸ ἀκόλουθο γράμμα:

« Νὰ σᾶς ζήσῃ τὸ παιδί!

« Εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς ποὺ βλέπω ὅτι ἀνελάβατε μιὰ θαραλέα πρωτοβουλία. Εἶνε σπουδαῖο πράγμα νὰ κρατήσῃ κανεὶς ἕνα περιοδικὸ στὴ ζωή... Ἔχετε ὅμως μαζύ σας τὴν ἐλπίδα. Εἴθε κι' ἡ μιὰ ν' ἀνταμειφθῇ καὶ ἡ ἄλλη ν' ἀληθέψῃ. Τὸ πρῶτο σας τεῦχος εἶνε καλὰ φκιαγμένο. Εἶνε ἐνδιαφέρον. Ἂς εὐχηθοῦμε, τὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ ποὺ δὲν διαβάζει πολὺ καὶ ποῦ ἀγαπάει νὰ διαβάζῃ **τζάμπα** νὰ σᾶς κάνῃ καλὴ ὑποδοχή.

« Εἶδα μὲ εὐχαρίστησή μου πῶς μεταφράσατε ἕνα μέρος τοῦ ἄρθρου μου τῆς Revue de Paris. Ἡ ἐκτίμησή σας γι' αὐτὴ τὴ μελέτη μου μὲ συγκινεῖ καὶ μὲ τιμάει. Μὲ κάνει νὰ ξεχάσω μερικὲς ἀδικίες βαρβάρων ποὺ μὲ γέμισαν ἀπὸ ἀδύναμους σαρκασμοὺς, γιατὶ μεταξὺ ἄλλων ἐγελάστηκα πάνω στ' ὄνομα τοῦ κ. Μαλακάση!

« Τίποτα δὲν εἶνε πιὸ παρήγορο ἀπὸ τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς νέους γεμάτους φλόγα. Στὴ θαυμάσια χώρα σας, συμβαίνει συχνότατα, οἱ ἐξελιγμένοι συγγραφεῖς νὰ ξεχνοῦν τὰ ὡραῖα ὄνειρα τῆς νιότης τους. Σᾶς εὔχομαι νὰ διατηρήσητε μιὰ νεανικὴ ψυχὴ ὡς ὕστερα ἀπὸ πενήντα χρόνια.

«Ἡ ἐπιθεώρησή σας εἶνε αὐστηρὰ δημοτικιστική. Κάνετε πολὺ καλά. Οἱ θαυμαστὲς ἰδιότητες τῆς καθαρευούσας εἶνε ἀναμφισβήτητες, ἀλλὰ στὸ ἑξῆς ἄχρηστες: ἡ καθαρεύουσα εἶνε **νεκρή**. Μπορεῖ κανεὶς νὰ γράφῃ θαυμάσια μιὰ νεκρὴ γλῶσσα, ἀλλὰ πάντα μένει νεκρή. Ἡ τρομερὴ θυσία πρέπει νὰ γίνῃ. Πρέπει νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἡ καθαρεύουσα. Ὅσο περισσότερο ἀργεῖτε τόσο περισσότερο ἡ θυσία θὰ εἶναι αἱματηρὴ καὶ τόσο περισσότερος θὰ εἶναι ὁ καιρὸς ποῦ θὰ χάνῃ ἡ Ἑλλάς.

LOUIS ROUSSEL